

HE 47/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta sekä elintarvikelain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta. Samassa yhteydessä ehdotetaan muutettavaksi elintarvikelakia.

Ehdotetun lain tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön neuvoston asetus luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä ja sen nojalla annetut Euroopan unionin säädökset. Ehdotetun lain sisältö vastaa pääosin voimassa olevia säädöksiä. Tarkoitus on saattaa säädökset vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Lailla säädettäisiin valvontajärjestelmästä sekä toimivaltaisista viranomaisista. Lakiin

sisällytettäisiin muun muassa säännökset toimivaltaisen viranomaisen valvontatehtävistä ja tiedonsaantioikeudesta yksityisiltä sekä viranomaisten välisestä tietojen vaihdosta. Lailla selkeytettäisiin myös markkina-
valvonnan toimeenpanoa. Lakiin otettaisiin myös säännökset niistä valtuuksista, joilla toimeenpannaan jäsenvaltion päätettäväksi määrätyt, luonnonmukaiseen tuotantotapaan liittyvät, luonteeltaan tekniset yksityiskohdat. Lisäksi laissa säädettäisiin pakkokeinoista ja seuraamuksista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Lainsäädäntö	3
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	4
2.3 Luonnonmukainen maataloustuotanto Suomessa ja EU:ssa	6
2.4 Luonnonmukaista tuotantoa koskevan EU:n lainsäädännön toimeenpano Suomessa	7
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	9
3.1 Tavoitteet	9
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot	9
3.3 Keskeiset ehdotukset	10
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	11
4.1 Taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan	11
4.2 Ympäristövaikutukset	11
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	11
5 ASIAN VALMISTELU	11
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	11
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	13
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	13
1.1 Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta	13
1 luku Yleiset säännökset	13
2 luku Valvontaviranomaiset ja valvonta	14
3 luku Luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmä	17
4 luku Luonnonmukainen tuotanto eräissä tapauksissa	19
5 luku Pakkokeinot ja seuraamukset	20
6 luku Erinäiset säännökset	21
1.2 Elintarvikelaki	22
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	22
3 VOIMAANTULO	23
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	23
LAKIEHDOTUKSET	26
Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta	26
Laki elintarvikelain 3 ja 5 §:n muuttamisesta	35
LIITE	37
RINNAKKAISTEKSTIT	37
Laki elintarvikelain 3 ja 5 §:n muuttamisesta	37

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksen tavoitteena on luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisesti tuotettuja rehuja sekä elintarvikkeita koskeva laintasoinen sääntely, jolla pannaan toimeen asiaa koskeva Euroopan unionin lainsäädäntö sekä saattaa voimassaolevat säännökset vastamaan perustuslain vaatimuksia. Esitetyllä lailla tullaan säätelemään valvonnasta ja yhteisölainsäädännön toimeenpanon vuoksi välttämättömistä säännöistä.

Luonnonmukaisella tuotantotavalla tarkoitetaan erityisellä säädöksissä määritellyllä tuotantotavalla tuotettuja maataloustuotteita, elintarvikkeita ja eläinten rehuja.

Luonnonmukaisesti tuotetuiksi maataloustuotteiksi, elintarvikkeiksi ja rehuiksi katsotaan tuotteet, joissa on viittaus maatalouden luonnonmukaiseen tuotantotapaan. Luonnonmukaisesta tuotantotavasta käytetään myös termejä luomu sekä ekologinen, biologinen ja orgaaninen viljely.

Euroopan unionin lainsäädännön mukaan luonnonmukainen tuotantotapa on kokonaisvaltainen tilanhoito- ja elintarvikkeiden tuotantjärjestelmä, jossa yhdistyvät ympäristön kannalta parhaat käytännöt, pitkälle kehittynyt biologinen monimuotoisuus, luonnonvarojen säästäminen ja eläinten hyvinvointia koskevien, tiukkojen standardien soveltaminen. Tuotannossa otetaan huomioon tiettyjen kuluttajien mieltymys tuotteisiin, jotka on tuotettu luonnollisista aineksista ja luonnollisin menetelmin. Luonnonmukaisella tuotantotavalla on siten kahtalainen yhteiskunnallinen merkitys. Yhtäältä se tuottaa erityisille markkinoille tuotteita luonnonmukaisia tuotteita haluaville kuluttajille ja toisaalta tarjoaa julkishyödykkeitä, jotka edistävät ympäristönsuojelua, eläinten hyvinvointia ja maaseudun kehittämistä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Luonnonmukaista maataloustuotantoa ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden tuotantosääntöjä, merkintöjä ja valvontaa sekä tuontia Euroopan ulkopuolelta unionin alueelle säädellään Euroopan unionissa yhteisellä lainsäädännöllä. Keskeiset luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita ja tuotantoa koskevat EU:n säädökset ovat:

- neuvoston asetus (EY) N:o 834/2007 Neuvoston asetus luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä sekä asetuksen 2092/91 kumoamisesta (neuvoston asetus),

- komission asetus (EY) N:o 889/2008 luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) 834/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä luonnonmukaisen tuotannon, merkintöjen ja valvonnan osalta (toimeenpanoasetus),

- komission asetus (EY) N:o 1235/2008 neuvoston asetuksen (EY) N:o 834/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä kolmansista maista tuotavien luonnonmukaisten tuotteiden tuontijärjestelyjen osalta (tuontiasetus), ja

- rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritusta virallisesta valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004 (valvonta-asetus).

Neuvoston asetuksen soveltamisalaan kuuluvat maataloustuotteet, rehut, elintarvikkeet ja alkoholijuomat. Myös viljeltyt kalat sekä luonnosta kerätyt kasvit ja kasvituotteet kuuluvat asetuksen piiriin. Eräiden tuotannonalojen osalta, kuten siipikarja- ja kasvihuonetuo-

tannon, on nykyisten tuotantoehtojen täydentäminen edelleen vireillä.

Kansallisesti EU:n luonnonmukaista tuotantoa koskeva lainsäädäntö on pantu täytäntöön Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain (1100/1994) nojalla. Lakia on sovellettu Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan toimeenpanoon ja siihen sisältyvät muun muassa säännökset toimivaltaisista viranomaisista sekä yleisluonteinen säännös valvonnasta sekä säännökset tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta. Lain 11 §:ssä säädetään hyvin väljästi ja avoimesti tarkempien säännösten ja määräysten antamisoikeudesta. Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä muun muassa maa- ja puutarhataloustuotteista, eläimistä, rehuvalmisteista ja elintarvikkeista sekä näiden valvonnasta. Tarkemmat säännökset voivat koskea esimerkiksi tuotantoa, käsittelyä ja merkitsemistä sekä valvonnan vaatimien rekistereiden perustamista ja ylläpitoa sekä niihin liittyvää toiminnanharjoittajan ilmoitusvelvollisuutta. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan pykälän 3 momentin mukaan tarvittaessa antaa tätä lakia tarkempia säännöksiä Euroopan yhteisön säännöksissä jäsenvaltioiden päätettäväksi jätetyistä seikoista.

Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain nojalla maa- ja metsätalousministeriö on antanut asetuksen luonnonmukaisesta tuotannosta, luonnonmukaisten tuotteiden merkinnöistä ja valvonnasta (846/2008). Asetus sisältää kansalliset säädökset valvontajärjestelmästä, viranomaisten välisestä työnjaosta toimijoiden ja tuotteiden valvonnassa, tuotannossa käytettävästä lisäysaineistosta, eläintuotannosta ja rekistereistä.

Laki Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta on kumottu lailla maatalouden tukien toimeenpanosta (192/2013), joka tuli voimaan 19 päivänä maaliskuuta 2013. Tämän lain siirtymäsäännösten nojalla maa- ja metsätalousministeriön asetus luonnonmukaisesta tuotannosta, luonnonmukaisten tuotteiden merkinnöistä ja valvonnasta on jäänyt edelleen voimaan, kunnes toisin säädetään.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Luonnonmukaista tuotantoa koskeva sääntely Euroopan unionissa

Euroopan unionin luonnonmukaista tuotantoa koskevan sääntelyn tarkoituksena on kuluttajien luottamuksen varmistaminen takaamalla tuotteiden aitous, sekä varmistaa tuottajille tasapuolisen kilpailun edellytykset sekä sisämarkkinoiden toimivuus.

Luonnonmukaista tuotantoa koskeva neuvoston asetus asettaa vähimmäisvaatimukset luonnonmukaisesti tuotetuille maataloustuotteille, elintarvikkeille ja rehuille sekä määrittelee edellytykset tällaisten tuotteiden tuonnille Euroopan unionin ulkopuolisista maista. Neuvoston asetusta ei tällä hetkellä sovelleta kosmeettisiin tuotteisiin eikä tekstiileihin, vaikka näissä saatetaankin käyttää raaka-aineina luonnonmukaisesta maataloudesta peräisin olevia raaka-aineita ja kyseisten tuotteiden pakkausmerkinnöissä ja mainonnassa voi siten olla viittauksia luonnonmukaiseen tuotantotapaan.

Neuvoston asetus asettaa tuotannolle vähimmäisvaatimukset, mutta asettaa samalla sääntelylle myös enimmäistason. Jäsenvaltiot eivät siis voi asettaa asetusta tiukempia kansallisia säännöksiä, koskien luonnonmukaista maataloustuotantoa tai luonnonmukaisesti tuotettuja elintarvikkeita ja rehuja. Kansallinen liikkumavara tuotantoa koskevien säännösten osalta on erittäin pieni ja rajoittuu vain erikseen mainituille osa-alueille. Tällaisia ovat esimerkiksi tuotantosääntöjen yksityiskohdat koskien niitä eläinlajeja, joille yhteisössä ei ole harmonisoitu lajikohtaisia tuotantosääntöjä, kuten tarhatut riistaeläimet ja kanit.

Keskeistä luonnonmukaisen kasvinviljelyn ja eläintuotannon sääntelyssä on maatilan ulkopuolisten tuotantoponosten rajoitettu käyttö. Tuotannossa sallituista lannoitteista, maanparannusaineista, kasvinsuojeluaineista sekä rehun lisäaineista on säädetty yksityiskohtaisilla luetteloilla. Luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden ja rehujen valmistuksessa tarvittavien lisäaineiden ja teknologisten apuaineiden käyttöä on rajoitettu ja sallittuja ovat vain asetuksessa kuvatut ai-

neet ja tuotteet. Luonnonmukaisen eläintuotannon säännösten tavoitteena on varmistaa eläimille korkea eläinsuojelun taso sekä mahdollisuus lajinmukaiseen käyttäytymiseen ja hyvään terveydentilaan lajityypillisen ravinnon ja liikunnan avulla. Luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden ja rehujen valmistusmenetelmiä ja valmistuksessa käytettyjä aineita rajoittamalla varmistetaan tuotteen luonnonmukaisuuden ja olennaisten ominaisuuksien säilyminen kaikissa tuotantoketjun vaiheissa.

Neuvoston asetus sisältää jäsenvaltioille velvoitteen ylläpitää erityistä luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmää ja siihen liittyvää tarkastustoimintaa, joko viranomaisen tai tehtävään hyväksytyjen laitosten avulla.

Neuvoston asetus kuuluu rehuja ja elintarvikkeita koskevan valvonta-asetuksen soveltamisalaan. Valvonta-asetus antaa yhdenmukaiset puitteet virallisen valvonnan järjestämisestä. Valvonta-asetusta sovelletaan tietyiltä osin luonnonmukaisen tuotannon valvontaan. Näitä ovat muun muassa tarkastusten kohdentamista, näytteenottoa ja analyysijä koskevat vaatimukset sekä valvontaa suorittavan henkilöstön yleiset pätevyysvaatimukset. Komission pyrkimyksenä on tulevaisuudessa siirtää kaikki keskeiset valvontaa koskevat vaatimukset valvonta-asetukseen.

EU:n komission vuoden 2013 työohjelmaan sisältyi ensimmäinen vaikutusarviointi nykyisestä luonnonmukaista tuotantoa koskevasta lainsäädännöstä ja lainsäädäntöehdotuksen hyväksyminen luonnonmukaista tuotantoa koskevan sääntelyn kokonaisuudeksi tarkastelemiseksi. Komissio antoi ehdotuksen neuvoston asetuksen uudistamiseksi maaliskuussa 2014 (KOM(2014) 180 lopullinen).

Neuvoston asetusta vastaavaa lainsäädäntöä on myös useissa EU:n ulkopuolisissa maissa. Lainsäädännön sisältö on eri maissa varsin yhtenäinen jo kansainvälisen kaupan tarpeiden näkökulmasta ja säännösten harmonisoimiseksi Maailman terveysjärjestön WHO:n ja YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön FAO:n perustamalla Codex Alimentarius -komissiolla on luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisesti tuotettuja elintarvikkeita koskeva ohjeistus.

Mikäli jäsenvaltio on siirtänyt neuvoston asetuksen edellyttämät, luonnonmukaisen tuotannon tarkastukset tehtäviin hyväksytyille yksityisille tarkastuslaitoksille, sovellettavaksi tulee myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY palveluista sisämarkkinoilla. Direktiivi on Suomessa pantu toimeen lailla palvelujen tarjoamisesta (1166/2009). Sen mukaisesti yhdessä jäsenvaltiossa tehtävään hyväksytyy laitos voi tarjota tarkastuspalveluja muissa, toimivaltaa yksityisille tarkastuslaitoksille siirtäneissä jäsenvaltioissa.

Ruotsi

Ruotsi on valinnut EU-lainsäädännön sallimista valvontavaihtoehtoista yksityisiin laitoksiin perustuvan järjestelmän. Neuvoston asetuksen edellyttämä valvonta on tällä hetkellä Ruotsissa pantu täytäntöön uudella lailla luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta (lag om kontroll av ekologisk produktion, 2013:363). Uuden lain mukaan valvontaviranomaisia ovat Livsmedelsverket, Statens jordbruksverk ja muut tehtävään erikseen valtuutetut viranomaiset sekä kunnat. Uutta laissa on muun muassa kuntien mahdollisuus tehdä yhteistyötä valvonnassa, valvontaviranomaisten mahdollisuus päättää tuotteiden haltuunotosta, jos ne eivät täytä vaatimuksia, ja valvontaviranomaisten mahdollisuus saada virka-apua poliisilta tietyissä tapauksissa. Lisäksi toimija, joka ei ilmoita toimintaansa valvontaa varten, voidaan määrätä maksamaan rangaistusmaksu. Uutta on myös se, että yksityisen tarkastuslaitoksen tekemästä päätöksestä voidaan valittaa lääninhallitukselle.

Livsmedelverket ja Jordbruksverket voivat päättää siirtää valvontatehtäviään yksityisille tarkastuslaitoksille. Tällä hetkellä valvontatehtävään on hyväksytty viisi yksityistä tarkastuslaitosta, jotka valvovat toimijoita, jotka tuottavat, harjoittavat tukkukauppaa tai tuovat maahan luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita kolmansista maista. Tarkastuslaitokset ovat Kiwa Sverige, SMAK AB, HS Certifiering AB, Valiguard AB ja Controlcert Scandinavia AB. Osa tarkastuslaitoksista on keskittynyt vain tietynlaisten toimijoiden valvontaan.

Jos valvonnassa löytyy poikkeama, on tarkastuslaitoksen tehtävä poikkeamaraportti viranomaisille, joiden tehtävänä on päättää, saako tuotetta myydä luonnonmukaisena. Jos kyse on merkittävästä virheestä, voi viranomainen joutua päättämään määräajasta, jonka aikana toimija ei saa myydä tuotteita luonnonmukaisina.

Tanska

Tanskan luonnonmukaista tuotantoa koskevan lain (Bekendtgørelse af økologiloven nr 416/3.5.2011) mukaan keskeinen toimivalta on elintarvike-, maatalous- ja kalastusministeriöllä (ministeriet for fødevarer, landbrug og fiskeri). Ministeriö voi siirtää lain 18 §:n nojalla toimivaltaansa toiselle viranomaiselle tai viranomaisinstituutiolle. Tanskassa on valittu valvontatavaksi yksinomaan viranomaisvalvonta.

Toimivalta on jaettu NaturErhvervstyrelsen ja Fødevarestyrelsen kesken. NaturErhvervstyrelsen käsittelee asiat, jotka koskevat luonnonmukaisten maataloustuotteiden tuotantoa ja markkinointia, ja Fødevarestyrelsen asiat, jotka koskevat elintarvikkeiden tuotantoa ja markkinointia.

Luonnonmukaisten toimijoiden valvonta ja sertifiointi on Tanskassa maksutonta.

2.3 Luonnonmukainen maataloustuotanto Suomessa ja EU:ssa

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistusten tarkoituksena on markkinointisuuntautuneisuuden korostaminen ja kuluttajien kysyntää vastaavien laadukkaiden tuotteiden tuotannon edistäminen, minkä pitäisi vauhdittaa entisestään luonnonmukaisten tuotteiden markkinoita. Sen vuoksi luonnonmukaista tuotantoa koskevan lainsäädännön vaikutus maatalouspolitiikkaan on yhä suurempi ja läheisesti kytköksissä maatalousmarkkinoiden kehitykseen.

Luonnonmukainen maataloustuotanto ja luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden markkinat ovat useissa EU-maissa kasvaneet nopeasti viimeisen vuosikymmenen aikana. Eräissä EU-valtioissa luonnonmukaisen tuotannon osuus viljelystä maatalousmaasta on huomattava, kuten vuonna 2011

Itävallassa noin 20 prosenttia, Ruotsissa ja Virossa noin 15 prosenttia, Saksassa noin 6 prosenttia ja Suomessa noin 9 prosenttia. Koko EU:ssa luonnonmukaista viljelyä on yli 10,6 miljoonaa hehtaaria, mikä vastaa noin 5 prosenttia viljelystä maatalousmaasta. Luonnonmukaisen eläintuotannon osuus vaihtelee lajeittain ja suurin suhteellinen osuus on vuohilla, lampailla ja naudoilla. Jäsenvaltioiden väliset erot luonnonmukaisen eläintuotannon jakautumisessa ovat merkittäviä.

Euroopassa luonnonmukaisten tuotteiden markkinat ovat arvoltaan noin 20 miljardia euroa eli noin 1,5 prosenttia koko elintarvikemarkkinoista. Luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden tuonti Euroopan unioniin sen ulkopuolelta on merkittävä, sillä noin 15 prosenttia Euroopassa kulutetuista luonnonmukaisista tuotteista on tuotettu sen ulkopuolella. Luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden tuonti myös Suomeen on varsin laajaa, mutta tuonnista ei ole tilastoja.

Suomessa oli vuonna 2012 kaikkiaan 4322 luonnonmukaisesti viljelevää tilaa, joista 759:llä tilalla oli myös luonnonmukaista eläintuotantoa. Valtaosa eläintiloista harjoitti naudanlihan- tai maidontuotantoa. Luonnonmukaisesti viljelty peltoala oli noin 198 000 hehtaaria vuonna 2012. Luonnonmukaisten tilojen keskipinta-ala on noin 46 hehtaaria. Maatalouslaskennan mukaan suomalaisten luomuviljelijöiden koulutusaste on muita viljelijöitä korkeampi ja yrittäjät ovat keskimääräistä nuorempia. Myös Suomessa luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden kysynnän kasvu on viime vuosina ollut nopeaa, mutta silti ne edustavat vain alle 2 prosenttia elintarvikkeiden ostojen arvosta Suomessa. Luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden markkinoiden vuotuinen kasvu on viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana ollut yli 10 prosenttia.

Suomen hallitus asetti 9 tammikuuta 2013 tavoitteeksi, että vuonna 2020 Suomen peltopinta-alasta olisi luonnonmukaisessa tuotannossa 20 prosenttia. Tavoitetta tukee 16 toukokuuta 2013 annettu valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen luomualan kehittämisohjelma ja luomualan kehittämisen tavoitteet vuoteen 2020.

2.4 Luonnonmukaista tuotantoa koskevan EU:n lainsäädännön toimeenpano Suomessa

Luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä vastaava viranomaisena on maa- ja metsätalousministeriö.

Valvonta on organisoitu siten, että keskeisenä valvontaa ohjaavana viranomaisena on Elintarviketurvallisuusvirasto, jäljempänä Evira, joka pitää rekisteriä viljelijöistä sekä luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden ja rehujen valmistajista, valmistuttajista, maahantuojista ja tukkukaupoista. Evira valvoo luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden ja rehujen valmistajia, valmistuttajia, maahantuojia, viejiä, tukkukauppoja ja tukkukauppaa sekä siemenpakkaamoja. Evira myös ohjeistaa luonnonmukaisen tuotannon valvonnan ja hoitaa tarkastustoimintaan liittyvän maksuliikenteen, kouluttaa tarkastajat sekä laatii vuosittaiset valvontasuunnitelmat ja raportoi valvonnasta osana valvontasetuksen edellyttämää elintarvike- ja rehualan monivuotista valvontasuunnitelmaa.

Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus, jäljempänä ELY-keskus, valvoo viljelijöitä ja maatiloilla tapahtuvaa jalostusta, käyttäen apunaan Eviran valtuuttamia tarkastajia. Viljelijän ja tilan hyväksymisestä valvontajärjestelmään päättää ELY-keskus. ELY-keskusten tehtäviin kuuluu myös luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden markkina-valvonta.

ELY-keskusten toiminnan tehostamiseksi on suunnitteilla toimintojen keskittämistä ja tiettyihin valvontatehtäviin erikoistumista. Suunnitelmissa on myös keskittää luonnonmukaisen tuotannon valvontaa, jotta valvonnan laatu ja resurssit voitaisiin paremmin turvata. Muutokset eivät vaikuta tähän esitykseen, vaan ne tehdään osana alemman tasoista sääntelyä.

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto, jäljempänä Valvira, valvoo luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien valmistajia, maahantuojia, viejiä ja tukkukauppoja sekä niiden markkinointia.

Tullin tehtävänä on valvoa EU:n ulkopuolisista maista tuotavien luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden maahantuontia. Tullin tehtävänä on myös valvoa Euroopan unionin

jäsenvaltioista Suomeen toimitettavien muiden kuin eläimistä saatavien luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden vaatimustenmukaisuutta niiden Suomessa tapahtuvan elintarvike-erän purkamisen ja varastoinnin yhteydessä.

Luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden kaupan pitämisen valvonnasta vähittäismyynnissä vastaavat elintarvikelaissa (23/2006) tarkoitetut valvontaviranomaiset.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) nojalla Ahvenanmaalla on voimassa maakuntalaki luonnonmukaisen maataloustuotannon valvonnasta (landskapslag (ÅFS 1995:52) om kontroll av ekologisk jordbruksproduktion), jota on viimeksi muutettu lailla 2012:29.

Ahvenanmaan maakunnassa toimijoiden valvonnasta ja toimijoita koskevasta rekisteristä vastaa Ahvenanmaan maakuntahallitus, luonnonmukaisesti tuotettuja alkoholijuomia ja väkiviiniä lukuun ottamatta.

Valvontakohteet ja valvontaan käytetyt voimavarat

Vuonna 2012 luonnonmukaisen tuotannon valvontaan Manner-Suomessa kuului 4880 yritystä. Maatiloja näistä oli 4188, elintarvikkeiden ja rehujen valmistajia, pakkaajia, maahantuojia tai tukkukauppoja oli noin 700. Valvontaan kuuluvista toimijoista 86 prosenttia oli maatiloja ja muita alkutuotannon toimijoita. Tarkastuksia toimijoiden tiloissa tehtiin yhteensä 6353. Evirassa ja ELY-keskuksissa luonnonmukaisen tuotannon valvontaan ja sen hallinointiin käytetty työmäärä on ollut keskimäärin noin 40 henkilövuotta (htv). Tästä Eviran osuus on noin 10 htv:tä, ELY-keskusten noin 16 htv:tä. Lisäksi ostopalveluna tehtävään tarkastustyöhön on käytetty noin 13 htv:tä. Hallintopäätökset näistä tarkastuksista tehdään aina viranomaisten toimesta.

Valviran luonnonmukaisen tuotannon valvontaan kuului 65 yritystä vuonna 2012 eli noin prosentti luonnonmukaisen tuotannon valvontaan kuuluvien toimijoiden kokonaismäärästä. Valvonta tehdään pääasiassa alkoholilaissa (1143/1994) säädetyn elinkeinonharjoittajiin kohdistuvan valvonnan yhteydessä ja käyttäen laissa kuvattua alkoholo-

lielinkeinorekisteriä. Valvontaan käytetty työ määrä vastaa noin 0,5 henkilötyövuotta.

Valvonnan kustannukset

Luonnonmukaisen tuotannon valvontaan liittyvät suoritteet ovat maksullisia. Maksuisia säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa Elintarviketurvallisuusviraston maksullisista suoritteista (1056/2012) ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista (151/2012).

Valvonnan kokonaiskustannukset Eviran, ELY-keskusten ja ostopalveluiden osalta olivat vuonna 2012 yhteensä noin 3 109 000 euroa ja toimijoilta perityt maksut olivat noin 1 981 000 euroa. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus on ollut hyvä. Maksuttoman toiminnan osuus muodostuu viranomaiskustannuksista, jotka syntyvät mm. EU-säädöksiin perustuvista viranomaistehtävistä, kansallisista asiantuntijatehtävistä ja velvoitteesta neuvoa toiminnanharjoittajia säädösten noudattamisessa.

Valvonnan kustannukset ja suoritteet Evirassa ja ELY-keskuksissa* 1000 euroa

	2008	2009	2010	2011	2012**
kokonaiskustannukset	2 154	2 228	2 411	2 529	3 109
josta maksullisen toiminnan kustannukset	1 320	1 602	1 590	1 719	1 727
maksullisen toiminnan tulot	1 357	1 445	1 572	1 737	1 981
kustannusvastaavuus, prosenttia	103	90	99	101	115
kokonaistyöpanos (htv) suoritteita kpl	38 6126	41 6370	40 6531	39 6741	48 6433

* Ei sisällä Valviran suoritteita ja kustannuksia, jotka vuonna 2012 olivat noin 35 000 euroa.

** Vuonna 2012 toteutettiin viranomaisen uuden tietojärjestelmän käyttöönotto, mikä väliaikaisesti lisäsi tarvittavaa henkilötyöpanosta.

Valvonnan toimeenpano ja toteutus vuonna 2012

EU:n lainsäädäntö edellyttää, että kaikki valvontaan kuuluvat toimijat tarkastetaan vähintään kerran vuodessa. Evira laatii vuosittain yksityiskohtaisen valvontasuunnitelman ja valvontakertomuksen osana elintarvikeketjun kansallista raportointia, joka perustuu valvonta-asetukseen. Luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden markkinavalvonta on toteutettu osana elintarvikelain mukaisia elintarvikkeiden markkinavalvontaa.

Eviran ja ELY-keskusten tarkastukset toteutettiin valvontasuunnitelman mukaisesti. Lisäksi tehtiin lähes 200 ylimääräistä tarkastusta, jotka kohdennettiin erityisesti eläintuotantoa harjoittaville tiloille. Huomautuksia sääntöjenvastaisuuksista annettiin noin 5 pro-

sentille maataloista ja noin joka kolmannelle elintarvikealan toimijalle. Seuraamuksista 81 prosenttia oli kirjallisia huomautuksia ja 19 prosenttia markkinointikieltoja. Markkinointikieltoja annettiin kaikkiaan yhteensä 138 kappaletta eli noin kolmelle prosentille toimijoista.

Valviran tarkastukset alkoholialan toiminnanharjoittajille toteutettiin valvontasuunnitelman mukaisesti. Tukku myyjät valvottiin pääsääntöisesti alkoholirekisterien avulla. Seuraamuksia, jotka kaikki olivat huomautuksia, annettiin noin 5 prosentille toimijoista, yhteensä 3 kappaletta. Markkinointikieltoja Valvirassa ei annettu.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisesti tuotettuja rehuja sekä elintarvikkeita koskeva laintasoisen sääntely, jolla pannaan toimeen asiaa koskeva EU-lainsäädäntö. Tavoitteena on uudistaa ja ajanmukaistaa luonnonmukaista tuotantoa koskeva kansallinen lainsäädäntö ottaen huomioon yleisen lainsäädännön muutoksista kuten perustuslaista aiheutuvat vaatimukset. Lisäksi erityistä huomiota on kiinnitetty valvonnan kustannustehokkaaseen järjestämiseen ja valvontaa koskevan laintasoisen sääntelyn selkeyttämiseen ja ajanmukaistamiseen.

Esityksen keskeisin sisältö on neuvoston asetuksen edellyttämän valvontajärjestelmän toimeenpano sekä lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonnan toimeenpano. Tavoitteena on taata tuotteiden aitous vaikuttavalla ja tehokkaalla valvonnalla. Valvonnan on myös oltava toimijoille tasapuolista sekä kattavasti saatavilla kaikissa osissa maata.

Lisäksi laissa tulisi säätää niistä valtuuksista, joilla toimeenpannaan alemmanasteisilla säännöksillä neuvoston asetuksessa jäsenvaltioiden päätettäväksi määrätty luonnonmukaiseen tuotantotapaan, sen määrittelyyn ja valvonnan toimeenpanoon liittyvät yksityiskohdat sekä tietyt käsitteet, joiden täsmentäminen kansallisessa lainsäädännössä nähdään välttämättömäksi EU-lainsäädännön vaatimusten selkeyttämiseksi.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Valvonnan järjestäminen

EU-lainsäädäntö mahdollistaa joko viranomaisvalvonnan, viranomaisten hyväksymiin yksityisiin laitoksiin perustuvan järjestelmän tai näiden yhdistelmän. EU:n jäsenvaltioissa on viidessä valtiossa viranomaisvalvontaan perustuva laitos (tai sellaiseksi katsottava), 18 valtiossa pelkästään yksityisiin laitoksiin perustuva järjestelmä ja neljässä valtiossa näiden yhdistelmä. Suomessa on Euroopan

talousaluetta koskevan sopimuksen soveltamisesta lähtien ollut käytössä yksinomaan viranomaisiin perustuva valvontajärjestelmä.

Valvontajärjestelmä olisi osittain toteutettavissa myös hyväksytyjen yksityisten laitosten avulla.

Siirtymistä yksityisiin laitoksiin ei kuitenkaan voitaisi tehdä suoraan, vaan viranomaisen olisi ylläpidettävä rinnalla entisiä palveluja koko maassa varsin pitkään. Yksityisten valvontalaitosten toiminnanharjoittajilta perimät valvontamaksut olisivat tehdyn selvityksen mukaan todennäköisesti viranomaisten perimiä maksuja korkeammat. EU-lainsäädännön vaatimuksista johtuen toimijoihin kohdistuvien fyysisten tarkastusten määrä kasvaisi ainakin 10 prosenttia verrattuna viranomaisten nykyisin tekemään valvontaan. Tämä johtuu yksityisille tarkastuslaitoksille EU-lainsäädännössä asetetuista tarkastusmääriä koskevista, viranomaisia korkeammista vaatimuksista. Lisäksi vaatimukset yksityisten valvontalaitosten pakollisesta akkreditoinnista sekä vaadittavien tietojen laatu- ja laatujärjestelmien perustamisesta lisäisivät näiden kustannuksia.

Yksityisten laitosten avulla toteutetussa valvonnassa tietyt toiminnot kuitenkin jäisivät EU-lainsäädännön mukaisesti aina viranomaiselle. Näitä ovat muun muassa yksityisten laitosten hyväksyntä sekä niiden toiminnan valvonta, toimijoita ja lisäyksiä koskevat rekisterit, erilaiset luvat, rangastukset ja rajavalvonta sekä tuotannon ohjeistus ja valvonnan raportointi. Näin ollen henkilöresursseja ei toiminnan alkuvuosina vapautuisi viranomaiselta, vaan viranomaistyön määrä kasvaisi yksityisten laitosten hyväksyntä- ja seurantamenettelyiden myötä. Tämä edellyttäisi usean uuden viran perustamista uusien tehtävien hoitamiseen heti toiminnan alkuvaiheessa. Henkilöresurssien tarpeen voidaan arvioida alun siirtymäkauden jälkeen vähenevän hieman, kun tilanne on vakiintunut ja viranomaisten toiminta ja toimintamallit ovat lopullisesti täsmentyneet.

Nykyistä viranomaisvalvontaa voidaan Suomessa pitää varsin kustannustehokkaana, koska tarkastustoiminta on ulkoistettu ammattitaitoisille valtuutetuille tarkastajille. Arvioitaessa toiminnanharjoittajilta perittävät valvontamaksuja, voidaan Suomessa perittyjä

maksuja pitää keskimääräisinä ja tietyiltä osin myös keskimääräistä alhaisempina, verrattaessa niitä muissa EU-valtioissa perittyihin maksuihin. Esimerkiksi luonnonmukaisen maataloustuotannon valvontaan kuuluvan keskikokoisen kasvinviljelytilan valvontamaksut ovat noin 500 euroa vuodessa, mikä vastaa keskimäärin noin kahta prosenttia tilan myyntitulosta. Verrattaessa Suomen valvontamaksuja Ruotsissa yksityisten tarkastuslaitosten perimiin maksuihin voidaan yleisellä tasolla todeta, että pienten kasvinviljelytilojen sekä elintarvikkeita jalostavien yritysten maksut Ruotsissa ovat Suomea kalliimpia, ja keskikokoisten kasvinviljely- ja lypsykarjatilojen maksut samaa suuruusluokkaa.

Suomen tavoitteena on ollut vähentää toimijan luona tehtävien tarkastusten määrää riskinarviointiin perustuen. Tämä kuitenkin edellyttää EU:n lainsäädännön muutosta.

EU:ssa on käynnissä lainsäädännön kokonaisuudistus sekä neuvoston asetuksen että valvonta-asetuksen osalta. Vähimmäisvaatimukset valvonnan järjestämisestä ja tarkastustiheydestä voivat näiden myötä muuttua merkittävästi. Asetusten valmistuminen tulee kestämään todennäköisesti useita vuosia. Mahdollisten muutosten arvioidaan tulevan voimaan aikaisintaan vuosina 2017-2018.

Arvioitaessa vaihtoehtoa yksityisten laitosten hyväksymiseksi kokonaisuutena, ei tarkastustehtävien osittaistakaan siirtämistä niille voi pitää tällä hetkellä tarkoituksenmukaisena. Nykyisessä valvontajärjestelmässä käytetään jo kustannustehokkaasti hyväksi yksityisiä tarkastuspalveluja, sillä lähes kaikki tarkastuskäynnit toteutetaan ostopalveluina.

Luonnonmukaisen tuotannon erityiset lainsäädäntökäytännöt

Neuvoston asetus on luonteeltaan jäsenvaltioita suoraan sitova, eikä lähtökohtaisesti asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta tuotannosta tai tuotteista voida säätää kansallisesti.

Neuvoston asetusta ei sovelleta ateriapalvelutoimintaan, mutta siinä on todettu, että jäsenvaltiot voivat soveltaa ateriapalveluista peräisin olevien tuotteiden merkintöihin ja valvontaan kansallisia sääntöjä tai niiden puuttuessa yksityisiä standardeja. Suomessa

ei ole nähty tarpeelliseksi laatia luonnonmukaisia tuotteita tarjoavalle ateriapalvelutoiminnalle säädöksiä, vaan ohjeistus on tapahtunut alan itsensä toimesta, Savon koulutuskuntayhtymän yhteydessä toimivan EkoCentrian "Portaat Luomuun" -ohjelman puitteissa. Luonnonmukaisesti tuotetut ateriapalvelutoiminnot kuuluvat osaksi elintarvikelain mukaista elintarvikevalvontaa ja mahdolliseen kuluttajaa harhaanjohtavaan markkinointiin voidaan puuttua elintarvikelain keinoin.

Tietyt neuvoston asetuksessa mainitut tuotteet, jotka kuuluvat asetuksen soveltamisalaan, on kuitenkin tietyiltä osin jätetty jäsenvaltioiden säänneltäviksi, kunnes niitä koskevat yksityiskohtaiset toimeenpanosäädökset on hyväksytty. Näitä ovat neuvoston asetuksen 42 artiklan mukaan tiettyjen eläinlajien, vesikasvien ja mikrolevien tuotantosäännöt, esimerkiksi villisikojä ja tarhattuja riistaeläimiä koskevat yksityiskohtaiset säännökset. Sääntelyn vaihtoehtona on myös kansallisten yksityisten tuotantosääntöjen hyväksyminen tällaisille lajeille. Suomessa ei toistaiseksi ole nähty erityistä sääntelyn tarvetta näille lajeille.

Lisäksi toimeenpanoasetuksen siirtymäsäädöksen mukaisesti voidaan toistaiseksi säätää lemmikkieläinten ruokaa koskevista yksityiskohtaisista jalostussäännöistä kansallisesti tai hyväksyä niitä koskevia yksityisiä tuotantoehtoja. Näistä Suomessa ei kansallisesti ole katsottu tarpeen säätää eikä yksityisiä tuotantoehtoja ole esitetty hyväksyttäväksi.

Suomessa on kansallisin säädöksiin jouduttu antamaan neuvoston asetusta ja sen toimeenpanoasetusta tarkentavia määritelmiä sekä säädetty eräitä teknisiä yksityiskohtia.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Ehdotus perustuu viranomaisjärjestelmään, jossa valvontaa jatkettaisiin nykyisissä valvontaviranomaisissa Evirassa, ELY-keskuksissa ja Valvirassa. Tarkastusten toteuttamisessa jatkettaisiin edelleen tehtävään valtuutettujen tarkastajien käyttöä, koska se mahdollistaa riittävän joustavuuden tarkastusmäärien muuttuessa.

Ehdotuksen mukaan Eviran roolia vahvistetaan valvontaa johtavana ja ohjaavana kan-

sallisena toimivaltaisena viranomaisena sekä asiantuntijana. Evira vastaisi keskusviranomaisena myös yhteydenpidosta ja valvonnan tulosten raportoinnista EU:n komissiolle.

Ehdotuksen mukaan Tulli jatkaisi kolmansista maista tuotavien, luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden maahantuonnin valvontaa. Tulli myös valvoisi edelleen elintarvikelain valtuuksin sisämarkkinoilta toimitettavien, muiden kuin eläinperäisten elintarvikkeiden vaatimustenmukaisuutta niiden Suomessa tapahtuvan purkamisen ja varastoinnin yhteydessä.

Samalla ehdotetaan lisättäväksi elintarvikelakiin viittaus luonnonmukaista tuotantoa koskevaan Euroopan unionin lainsäädäntöön tämän lain mukaisen markkinavalvonnan yhteydessä sovellettavien menettelyiden selkeyttämiseksi. Ehdotuksella ei ole vaikutusta luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden markkinavalvontaan, jota osaltaan suorittavat ELY-keskukset, Evira, Valvira ja elintarvikelaissa tarkoitettut muut valvontaviranomaiset.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

Tavoitteena on saattaa luonnonmukaista tuotantoa koskevat säädökset vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Esitys vastaa pääosin voimassa olevia säädöksiä. Esitys ei muuta tehtävienjakoa eri toimijoiden välillä nykyiseen verrattuna. Esityksellä ei siten ole suoria valtiontaloudellisia vaikutuksia eikä sillä ole myöskään vaikutuksia toiminnanharjoittajille aiheutuviin kuluihin. Esityksen arvioidaan vähäisessä määrin lisäävän Eviran tehtäviä suunnittelun ja ohjauksen osalta, mutta näiden tehtävien ei arvioida vaativan lisäresursseja. Siten esityksellä ei ole vaikutuksia viranomaisten toimintaan eikä se aiheuta valtion menoihin lisäystä nykyiseen verrattuna.

Esityksestä riippumatta hallituksen luomualan kehittämissuunnitelman toteuttaminen tulee todennäköisesti pidemmällä tähtäimellä lisäämään valvonnassa olevien toiminnanharjoittajien määrää, mikä edellyttää valvontaviranomaisille riittäviä voimavaroja valvonnan toteuttamiseksi EU:n lainsäädännön edellyttämässä laajuudessa. Tästä aiheutuvat kulut

ovat kuitenkin pääosin katettavissa toiminnanharjoittajilta perittävillä valvontamaksuilla. Kehittämissuunnitelman tavoitteiden mukainen toiminnanharjoittajien määrän kasvu lisää arvioiden mukaan tarkastusmääriä nykyisestä noin 6400 tarkastuksesta enimmillään 40 prosentilla vuoteen 2020 mennessä, mikä tarkoittaisi noin 9000 tarkastusta vuodessa. Epävarmuutta tarkastusmääriin tuo EU:ssa alkava luonnonmukaista tuotantoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus.

4.2 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei katsota olevan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Esitys kuitenkin luo osaltaan mahdollisuuden harjoittaa taloudellisesti kestäväällä tavalla ympäristövaikutuksiltaan myönteistä viljelytapaa. Esitys voi osaltaan vaikuttaa luonnonmukaisen viljelytavan yleistymiseen, mikä muun muassa lisää luonnon monimuotoisuutta sekä vähentää ympäristöön kohdistuvaa kemikaalikuormitusta, esimerkiksi kasvinsuojeluaineiden käytön osalta.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä pyritään luomaan edellytykset kustannustehokkaaseen valvontaan ja siten myötävaikuttamaan osaltaan hallituksen kehittämissuunnitelman tavoitteeseen luonnonmukaisen tuotannon lisäämiseksi.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Ehdotusta valmisteltaessa on tehty selvitys luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta ja toteuttamisvaihtoehdoista (selvitysmies Sampsa Heinonen 15.10.2012) sekä keskusteltu valvonnan järjestämisen eri vaihtoehdoista keskeisten sidosryhmien kanssa. Lisäksi on järjestetty laaja kuulemistilaisuus sidosryhmille, erityisesti valvonnan järjestämisen vaihtoehdoista.

Valmistelun kuluessa on lisäksi saatu Luomuliitto ry:n aloite yksityisen valvontalaitoksen käyttöön ottamiseksi ja arvioitu sen toimintamahdollisuudet. Lainvalmistelun yhteydessä käydyissä keskusteluissa muut kes-

keiset sidosryhmät ilmaisivat haluavansa säilyttää nykyisen viranomaisvalvonnan.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta ja elintarvikelain 3 ja 5 §:n muuttamisesta pyydettiin seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäasiainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Ålands landskapsregering, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Elintarviketurvallisuusvirasto, Tulli, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Maaseutuvirasto, Poliisihallitus, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, Helsingin yliopisto maatalousmetsätieteellinen tiedekunta maataloustieteiden laitos, Luomuinstituutti, Elintarviketeollisuusliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Päivittäistavarakauppa ry, Siemenkauppioiden yhdistys ry, Biodynaaminen yhdistys ry, Puutarhaliitto, Kauppapuutarhaliitto, Luomuliitto ry, ProAgria Keskusten Liitto ry, ProAgria SLF rf, Pro Luomu ry, Agriologien liitto ry, Agronomiliitto ry, Suomen Siipikarjaliitto ry, Eläinten hyvinvointikeskus, Suomen Eläinlääkäriiliitto ry, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten Liitto ry, Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Suomen Kuntaliitto – Finlands Kommunförbund, Suomen Mehiläishoitajien Liitto ry, Kuluttajaliitto Konsumentförbundet ry, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry ja Vilja-alan yhteistyöryhmä VYR.

Lausuntoja saatiin 24 kappaletta. Niissä ehdotuksen katsottiin pääosin vastaavan nykytilaa. Saatuihin lausuntoihin sisältyi kannanottoja ja täsmennysesityksiä sekä lakeihin että niiden perusteluihin. Näitä ehdotuksia on käytetty jatkovalmistelussa hyväksi ja niitä on otettu huomioon niin laajasti kuin se on

ollut mahdollista. Muun muassa rangaistus-säännöksiä on tarkennettu ja otettu käyttöön käsite ”pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettu tila”, selkeyttämään tarkastusoikeuden olemassaoloa toimijan pihapiirissä olevien tuotantorakennusten osalta.

Ehdotuksesta annetussa lausuntopalautteessa kommentoitiin myönteisesti valvonnan säilyttämistä valtion tehtävänä. Osassa lausunnoista myös valvonnan yksityistämiseen suhtauduttiin myönteisesti ja olisi toivottu eri ratkaisumallien vielä lähempää tarkastelua. Osassa lausunnoista tuli esiin huoli valvontaan käytettävissä olevien henkilöresurssien riittävydestä ja kohdentamisesta. Lausunnoissa on kiinnitetty huomiota toiminnan maksullisuuteen, toimijoiden tasapuoliseen kohteluun sekä toimijoiden ja valvonnan luotettavuuteen. Luomuliitto ry ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry ehdottivat luomuvalvontaa maksuttomaksi Tanskan mallin mukaisesti. Toiminnan maksullisuus on kuitenkin nykyisten säännösten mukainen pääsääntö. Lausunnoissa on tuotu esiin tarve eri tahojen välisen yhteydenpidon ja yhteistyön kehittämiselle.

Lisäksi lausunnon antaneet eläinsuojelujärjestöt ovat ehdottaneet, että nautakarjan pitäminen kytkettynä pienillä tiloilla tulisi kieltää. Ehdotus pienten tilojen osalta vastaa nykykäytäntöä, joka on EU:n säännösten mukainen. Huomiota on kiinnitetty myös valvontaviranomaisten ja valtuutettujen tarkastajien koulutuksen ja asiantuntemuksen vahvistamiseen. Ehdotuksessa ei kuitenkaan esitetä muodollista koulutusta koskevia vaatimuksia lakiin, koska se toisi mukanaan merkittävän hallinnollisen taakan koulutuksen järjestämisen osalta.

Maa- ja metsätalousministeriö järjesti 25 päivänä helmikuuta 2014 lausuntoja antaneille tahoille tiedotustilaisuuden, jossa käsiteltiin hallituksen esitystä ja siihen lausuntojen johdosta tehtyjä tärkeimpiä muutoksia. Tiedotustilaisuudessa läsnä olleilla ei ollut huomautettavaa esitettyihin muutoksiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkintöjä koskevien EU:n säännösten täytäntöönpanoon ja noudattamisen valvontaan, siltä osin kuin niistä ei säädetä muun lain nojalla. Lailla ei säädetä EU:n lainsäädäntöä laajemmin tuotteista, tuotannosta tai soveltamisalasta.

Pykälässä luetellaan lain soveltamisalaan kuuluvat EU:n asetukset, joita sovelletaan sellaisenaan. EU:n lainsäädäntö edellyttää käytännössä kansallisia täytäntöönpanotoimia, jotka ovat luonteeltaan usein teknisiä, jäsenvaltioiden päätettäväksi jätettyjä yksityiskohtia. EU:n lainsäädännön sisältö on kuvattu yleisperusteluissa kohdissa 2.1 ja 2.2. Lisäksi pykälässä on mainittu rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004, jonka piiriin myös neuvoston asetus ja sen nojalla annettu EU:n lainsäädäntö kuuluvat, ottaen huomioon luonnonmukaista tuotantoa koskevat erityispiirteet.

Lisäksi lain säännöksiä, joissa viitataan EU:iin tai EU:n jäsenvaltioihin sovelletaan myös Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen edellyttämässä laajuudessa Euroopan talousalueeseen ja sen jäsenvaltioihin.

2 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Luonnonmukaisesti tuotetun elintarvikkeen, rehun, alkoholijuomien, väkiviinan, kylvösiemenen tai taimiaineiston markkinavalvonnan selkeyttämiseksi pykälässä todetaan, että niiden markkinavalvontaan sovelletaan elintarvikelakia, rehulakia, alkoholilakia, siemenkauppalakia ja taimiaineistolakia. Markkinavalvonnalla tarkoitetaan viranomaisten teke-

mää tuotteiden valvontaa, jolla varmistetaan, että markkinoilla olevat tuotteet ovat vaatimusten mukaisia.

3 §. Määritelmät. Lakiehdotuksen 3 §:ään on koottu laissa esiintyvien keskeisten käsitteiden määritelmiä. Pääosa laissa käytettäviksi ehdotetuista määritelmistä perustuu joko laeissa tai EU-säädöksissä käytettyihin määritelmiin, minkä vuoksi ehdotetuissa määritelmässä viitataan asianomaisiin säännöksiin.

Pykälän 1 kohdan mukaan luonnonmukaisesti tuotetuilla tuotteilla tarkoitettaisiin maataloustuotteita, rehuja, elintarvikkeita, alkoholijuomia ja väkiviinaa, jotka saadaan niitä markkinoitaessa merkitä neuvoston asetuksen mukaisesti luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaaviin merkinnöihin.

Pykälän 2 kohdan mukaan maataloustuotteilla tarkoitettaisiin maataloudesta peräisin olevia tuotteita, kuten viljaa, vihanneksia ja eläviä eläimiä sekä vesiviljelytuotteita ja merileviä.

Pykälän 3 kohdan mukaan toimijalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, siten kuin se on määritelty neuvoston asetuksen 2 artiklan d kohdassa.

Pykälän 4 kohdan mukaan elintarvikkeella tarkoitettaisiin elintarvikelain 6 §:n 1 kohdassa tarkoitettua elintarviketta, siten kuin se on määritelty elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista ja Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 178/2002 2 artiklassa.

Pykälän 5 kohdan mukaan rehulla tarkoitettaisiin rehulain 5 §:n 1 kohdassa tarkoitettua rehua, siten kuin se on määritelty elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista ja Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 178/2002 3 artiklan 2 kohdassa. Tämän kohdan mukaisesti rehulla tarkoitetaan mitä tahansa suun-

kautta tapahtuvaan eläinten ruokintaan tarkoitettua ainetta tai tuotetta, mukaan lukien lisäaineet, riippumatta siitä, onko se jalostettu, osittain jalostettu vai jalostamaton.

Pykälän 6 kohdan mukaan vesiviljelyllä tarkoitettaisiin neuvoston asetuksen 2 artiklan g kohdan mukaista vesiviljelyä siten kuin se on määritelty Euroopan kalatalousrahastosta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1198/2006 3 artiklan d kohdassa. Tässä asetuksessa vesiviljelyllä tarkoitetaan vesieliöiden kasvatusta tai viljelyä, jossa käytetyllä tekniikalla on tarkoitus lisätä kyseisten eliöiden tuotantoa ympäristön luonnollista kapasiteettia suuremmaksi; eliöt pysyvät koko kasvatus- tai viljelyvaiheen ja myös niiden korjuuvaiheen ajan luonnollisen tai oikeushenkilön omaisuutena.

Pykälän 7 kohdan mukaan alkoholijuomalla tarkoitettaisiin alkoholilain 3 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua alkoholijuomaa, joka sisältää enintään 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia.

Pykälän 8 kohdan mukaan väkiviinalla tarkoitettaisiin alkoholilain 3 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua väkiviinaa, joka sisältää etyylialkoholia ja etyylialkoholin vesiliuosta, joka sisältää enemmän kuin 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia ja joka ei ole denaturoitu.

Pykälän 9 kohdan mukaan asiakirjaselvitelyksellä tarkoitettaisiin toimeenpanoasetuksen 68 artiklassa tarkoitettua asiakirjaselvitelyä, jolla toimija voi osoittaa kuuluvansa valvontaan.

Pykälän 10 ja 11 kohtien mukaan maahan- tuonnilla ja maastaviennillä tarkoitettaisiin tuontia tai vientiä muuhun maahan kuin EU:n jäsenvaltioon.

2 luku Valvontaviranomaiset ja valvonta

4 §. *Maa- ja metsätalousministeriö.* Luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden ja luonnonmukaisen tuotannon valvonnan ja valvonnan suunnittelun yleinen ohjaus kuuluisi edelleen maa- ja metsätalousministeriölle.

5 §. *Elintarviketurvallisuusvirasto.* Ehdotuksen mukaan Evira toimisi luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden ja luonnonmukaisen tuotannon valvonnan keskusviranomai-

senä. Eviran tehtävänä on valtakunnallisesti suunnitella, ohjata ja kehittää luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden ja luonnonmukaisen tuotannon sekä maahantuonnin ja maastaviennin valvontaa.

Pykälässä on kuvattu ne valvonnan alueet, joita Evira valvoo. Eviran tehtävät vastaavat tällä hetkellä voimassa olevan lainsäädännön mukaisia tehtäviä. Alkoholivalmisteet kuuluvat voimassa olevien säännösten mukaisesti elintarvikkeisiin ja siten Eviran valvontaan. Valvonta kattaa sekä toimijoiden että toiminnan valvonnan.

Pykälän 3 momentin mukaan Evira toimisi tämän lain soveltamisalaan kuuluvana, EU:n lainsäädännössä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena, jollei jäljempänä toisin säädetä. Lisäksi Evira vastaisi EU:n lainsäädännön edellyttämistä ilmoituksista ja tietojenvaihdosta muille EU:n jäsenvaltioille ja komissiolle, käyttäen komission edellyttämää sähköistä tietovaihtojärjestelmää. Ilmoitusmenettelyistä ja niihin liittyvistä määräajoista säädetään muun muassa toimeenpanoasetuksen artikloissa 47, 92 a ja 92 f. Muita ilmoitettavia tietoja ovat esimerkiksi kansallisesti valvontaan nimetyt viranomaiset ja niiden tunnusnumerot.

6 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.* Ehdotuksen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksien olisi nykykäytännön mukaisesti huolehdittava luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden tuottajien ja luonnonmukaisen maataloustuotteiden tuotannon valvonnasta. Lisäksi niille kuuluisi luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden kaupan pitämisen valvonta vähittäismyynissä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset valvovat myös maataloustuotteiden käsittelyä vähäiseksi valmistukseksi katsottavalla tavalla. Vähäiseksi valmistukseksi katsottava tapa on alhaisen jalostusasteen valmistusta eli maatilalla harjoitettua omien maataloustuotteiden käsittelyä, kuten esimerkiksi jauhojen, ryyrien ja hiutaleiden valmistusta tai juuresten kuorimista, pilkkomista ja pakkaamista. Elintarviketurvallisuusviraston tulee tarvittaessa ohjeistaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia siitä, mitä tarkoitetaan maataloustuotteiden käsittelyllä vähäiseksi valmistukseksi katsottavalla tavalla.

Pykälän 2 momentissa luetellaan ne toimeenpanoasetuksen kohdat, joissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii EU:n lainsäädännössä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena Eviran sijaan. Kaikki nämä kohdat liittyvät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille 1 momentin mukaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen.

7 §. Sosiaali- ja terveystieteen lupa- ja valvontavirasto. Pykälässä ehdotetaan, että nykykäytännön mukaisesti alkoholijuomien ja väkiviinan valmistusta, valmistuttamista, varastointia, kaupan pitämistä ja tukkukauppaa valvoisi Sosiaali- ja terveystieteen lupa- ja valvontavirasto (Valvira). Valvira valvoisi 5 §:n 2 momentin 4 kohdassa säädetystä poiketen myös luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien ja väkiviinan maahantuontia ja maastavientiä harjoittavia toimijoita.

8 §. Tulli. Tullin tehtävänä on ehdotetun pykälän mukaan huolehtia nykykäytännön mukaisesti kolmansista maista tuotavien, luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden, elintarvikkeiden, rehujen, alkoholijuomien ja väkiviinan maahantuotavien erien valvonnasta, siten kuin siitä säädetään neuvoston asetuksessa ja sen nojalla annetussa lainsäädännössä. Valvontajärjestelmään kuuluvia maahantuojia valvoo joko Evira tai Valvira. Tullilla on valmiudet muiden kuin eläinperäisten elintarvikkeiden tutkimiseen. Tuotteiden tutkimisen osalta Evira ja Valvira avustavat Tullia tarvittaessa.

Tuontiasetuksen mukaisia tehtäviä hoitaa Tulli. Tuontiasetuksen 15 artiklassa ei päätösvaltaa ole selvästi osoitettu Tullille. Tämän epäselvyyden poistamiseksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa, että tuontiasetuksen 15 artiklan mukaisesta luonnonmukaista tuotantoa koskevien viittausten poistamisesta kolmansista maista tuotavien luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden pakkausmerkinnöistä, mainoksista ja saateasiakirjoista, jos tuotteet eivät täyty tässä laissa tai EU:n lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia, päättää nykykäytännön mukaisesti Tulli.

9 §. Valvontasuunnitelmat. Pykälässä ehdotetaan, että Eviran on laadittava monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma toimeenpanoasetuksen 92 f artiklan mukaisesti. Valvontasuunnitelmassa tulisi kuvata luonnonmukaiseen tuotantoon liittyvien järjes-

telmien rakenteet ja organisaatiot sekä valvonnan strategiset tavoitteet, tärkeysjärjestykseen asettaminen ja yleinen järjestäminen.

Monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman lisäksi, Eviran olisi laadittava vuosittain valvontasuunnitelma, jonka avulla tarkennettaisiin se, mihin se ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset kohdentavat valvonnan, sen, mitä olisi tarkastettava sekä sen, mistä olisi otettava näytteitä. Vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa määriteltäisiin tarkemmin suoritettavat tarkastukset, valvontakohteet ja niiden riskinarviointi, ottaen huomioon lain soveltamisalaan kuuluvan EU:n lainsäädännön vaatimukset. Valvontasuunnitelma voisi sisältää tarpeen mukaan myös muita valvonnan kannalta merkittäviä osa-alueita, kuten viestinnän ja tiedotuksen. Valvontasuunnitelman ensisijaisena tavoitteena on ohjata valvontaa ja edistää valvonnan pitkäjänteisyyttä sekä suunnitelmallisuutta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että Valviran tulisi laatia vastaava vuosittainen valvontasuunnitelma harjoittamastaan valvonnasta.

10 §. Valvonnan arviointi. Pykälässä ehdotetaan, että Eviran on suunnitelmallisesti tehtävä tai teetettävä arvio vuosittaisten valvontasuunnitelmien mukaisen valvonnan yleisestä toteutuksesta sekä seurattava valvontasuunnitelmien noudattamista. Arvioinnin ja seurannan kohteena voi käytännössä olla Eviran oma, ELY-keskuksien, Valviran ja valtuutettujen tarkastajien valvontatyö.

Valvonta-asetuksen 4 artiklan 6 kohdassa todetaan, että toimivaltaisten viranomaisten on toteutettava sisäisiä toiminnan tarkastamisia tai ne voivat teettää ulkoisia toiminnan tarkastamisia ja niiden on ryhdyttävä asianmukaisesti toimenpiteisiin näiden tulosten pohjalta sen varmistamiseksi, että ne saavuttavat tässä asetuksessa säädettyt tavoitteet. Toiminnan tarkastamisen on oltava riippumattomien tahojen arvioitavissa, ja se on toteutettava avoimesti. Toiminnan tarkastaminen on määritelty valvonta-asetuksen 2 artiklan 6 kohdassa järjestelmälliseksi ja riippumattomaksi tarkasteluksi, jolla selvitetään, ovatko toiminta ja sen tulokset suunniteltujen järjestelyiden mukaisia, onko kyseiset järjes-

telyt toteutettu tehokkaasti ja ovatko ne sopivia tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

11 §. Valvonnan tulosten julkaiseminen. Pykälässä ehdotetaan, että Eviran tulee julkaista valvonnan tulokset. Salassa pidettäväksi tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan saa julkaista. Eviran on lisäksi julkaistava valvonnan arvioinnin tulokset. Tarkempia säännöksiä valvonnan tulosten julkaisemisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Tulosten julkaiseminen lisää toiminnan avoimuutta ja tehostaa valvontaa. Julkaistavat valvonnan tulokset ovat yleensä tilastotyyppisiä tietoja, esimerkiksi valvonnan piirissä olevista toimijoista, tuotteista, ja näytemääristä sekä määräysten vastaisista eristä.

Tullin tuontivalvonnan tulokset raportoitaisiin nykykäytännön mukaisesti osana kansallista vuosittaista valvontakertomusta.

12 §. Valtuutettu tarkastaja. Ehdotuksen mukaan Evira ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voisivat luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden ja luonnonmukaisen tuotannon valvonnassa käyttää apunaan Eviran kirjallisesti valtuuttamia tarkastajia. Valtuutetut tarkastajat olisivat varsinaisen viranomaisorganisaation ulkopuolisia henkilöitä, jotka toimivat viranomaisvalvonnan apuna tarkastustehtävissä. Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan rikollisoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain, jos tehtävä annetaan lain nojalla, tehtävän antaminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi, eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Pykälässä ehdotettu toiminta on edelleen tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, sillä valtuutettujen tarkastajien käyttäminen tarkastustehtävissä on käytännössä välttämätöntä, tarkastus- ja valvontatoiminnan joustavuuden ja tehokkuuden vuoksi. Tehtävien siirtoa valvontaviranomaisille ei ole pidettävä nykytilanteessa tarkoituksenmukaisena. Käytännössä valtuutettuina tarkastajina toimivat

useimmiten neuvontajärjestöjen työntekijät ja yksityiset henkilöt.

Pykälän 2 momentin mukaan valtuutetulla tarkastajalla tulee olla tarkastusten tekemiseen vaadittava asiantuntemus ja pätevyys, koskien sitä valvonnan aluetta, jolle hänet on kirjallisesti valtuutettu. Valvonnan alueita ovat esimerkiksi kasvintuotanto, eläintuotanto, elintarvikevalmistus sekä maataloustuotteen tai elintarvikkeen kauppa. Käytännössä Evira vastaisi valtuutettujen tarkastajien pätevydestä tehtäviinsä. Valtuutuksen sisältö sekä tarkastajien pätevyysvaatimukset ja muut ehdot voivat vaihdella tarkastustehtävän, tarkastajan toimialueen ja/tai sijaintipaikan ja muiden vastaavien tekijöiden mukaan. Toimeksiannon antavan valvontaviranomaisen on tarkastettava, että valtuutetulla tarkastajalla on toimeksiannon suorittamista varten vaadittava valtuus. Valtuutetun tarkastajan tulee toimijan niin vaatiessa esittää kirjallinen selvitys valtuutuksestaan.

Pykälän 3 momentissa todetaan, että valtuutetut tarkastajat toimisivat Eviran sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten valvonnassa suorittaessaan viranomaisvalvontaa varten vaadittavia tarkastuksia. Valtuutetun tarkastajan tarkastuksen johdosta tehtävän päätöksen tekisi kuitenkin aina tarkastuksen toimeksi antanut valvontaviranomainen.

Valtuutettua tarkastajaa koskee myös rikoslain (39/1889) 40 luvun 11 §:n 5 kohdan b alakohta, jonka mukaan julkista valtaa käyttävänä henkilönä pidetään myös sitä henkilöä, joka osallistuu julkista valtaa koskevan päätöksen valmisteluun, muun muassa ottamalla näytteitä tai suorittamalla tarkastuksia. Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan hallintolain (434/2003), kielilain (423/2003), saamen kielilain (1086/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) säännöksiä.

13 §. Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisten sekä valtuutettujen tarkastajien tarkastusoikeudesta tarkastuksia tehtäessä. Tarkastuksen suorittajalla olisi oikeus valvontaan kuuluvia tarkastuksia varten päästä viljellyille ja muille alueille, tuotanto-, varas-

to- ja muihin rakennuksiin ja kuljetusvälineisiin sekä tarkastaa toimijan kirjanpitoa, suorittaa muita tarkastuksia ja ottaa korvauksetta näytteitä.

Pykälän 2 momentti koskisi kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tehtävää tarkastusta. Asunto ja muu vastaava, pitkäaikaiseen asumiseen käytettävä tila, esimerkiksi asuntovaunu, kuuluu perustuslaissa suojattuun kotirauhan piiriin. Ehdotetun lain mukaan pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen ja näytteenoton saa tehdä vain viranomaisen ja vain silloin, jos on perusteltua syytä epäillä tämän lain tai sen soveltamisalaan kuuluvan EU:n lainsäädännön säännöksiä rikotun tai rikottavan tässä laissa tässä laissa rangaistavaksi säädettyllä tavalla. Lisäksi tarkastuksen on oltava välttämätön tämän selvittämiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan valvontaviranomaisella ja valtuutetuilla tarkastajilla olisi oikeus saada valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toimijalta, sen estämättä mitä tietojen salassapidosta säädetään. Tiedonsaantioikeus koskisi siis myös sellaisia valvontaa varten tarvittavia tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa tai yksityisen taloudellista asemaa koskevana muutoin olisivat salassa pidettäviä. Säännös vastaa nykyisin voimassa olevaa lainsäädäntöä.

14 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen. Pykälässä ehdotetaan, että valvonnassa saatuja tietoja saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tässä laissa tarkoitetuille valvontaviranomaisille, tässä laissa ja 1 §:ssä mainitussa EU:n lainsäädännössä säädettyjen tehtävien hoitamista varten, Maaseutuvirastolle toimeenpanoasetuksen 92 artiklan 6 kohdan edellyttämässä laajuudessa, syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaisille rikoksen selvittämiseksi ja elintarvikelaissa tarkoitetuille valvontaviranomaisille luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden kaupan pitämisen valvonnan edellyttämässä laajuudessa.

Valvonnan yhteydessä saadut tiedot ovat salassa pidettäviä, siten kuin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja valvonta-asetuksen 7 artiklassa säädetään. Valvonta-asetuksen 7 artiklan mukaan valvontaviranomaisen on varmistettava, että sen toiminnassa noudatetaan suurta avoimuutta. Valvonta-asetuksen 7 artiklan 3 kohdan mu-

kaan muuten salassa pidettäviä tietoja ovat rikostutkinnan tai meneillään olevien oikeudenkäyntien luottamuksellisuus, henkilötiedot, asiakirjat, jotka kuuluvat Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 1049/2001 kuuluvan poikkeuksen piiriin, sekä kansallisen ja yhteisön lainsäädännön suojaamat tiedot, jotka koskevat erityisesti salassapitovelvollisuutta ja käsittelyn, kansainvälisten suhteiden ja kansallisen puolustuksen luottamuksellisuutta.

15 §. Virka-apu. Pykälän mukaan valvontaviranomainen voisi saada virka-apua poliisilta poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:n mukaisesti. Virka-apu voisi tulla kyseeseen, jos valvontaviranomaisen tehtävien hoitamista estetään. Pykälän 2 momentin mukaan valvontaviranomaiset voisivat tietyissä tapauksissa saada tarvittaessa myös Tullilta virka-apua tarkastusten suorittamisessa.

16 §. Euroopan unionin tarkastajien tarkastus- ja tiedonsaantioikeus. Ehdotetun pykälän mukaan unionin tarkastajilla olisi samat toiminnanharjoittajaan kohdistuvat tarkastus- ja tiedonsaantioikeudet kuin Suomen valvontaviranomaisilla. Valvontaviranomaisen olisi lisäksi toimittava yhteistyössä EU:n tarkastajien kanssa.

17 §. Valvontaviranomaisen tunnusnumero. Neuvoston asetus edellyttää, että jäsenvaltiot antavat tunnusnumerot valvontatehtäviin nimetyille valvontaviranomaisille. Näitä tunnusnumeroita toimijoiden on käytettävä tuotteidensa pakkausmerkinnöissä. Pykälässä ehdotetaan, että neuvoston asetuksen 27 artiklan 10 kohdan mukaisista valvontaviranomaisen tunnusnumeroista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

3 luku Luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmä

18 §. Ilmoittautuminen luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään. Toimijan on ennen luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden saattamista markkinoille, ilmoitettava neuvoston asetuksen mukaiseen valvontajärjestelmään. Tämän johdosta toimijan on tehtävä ilmoitus asianomaiselle valvontavi-

ranomaiselle. Ilmoituksessa annettavien tietojen tulee olla toimeenpanoasetuksen 63 artiklan 3 kohdan mukaiset.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan sääntää tarkemmin toimijoista, joiden ei tarvitse ilmoittautua luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään. Neuvoston asetuksen 28 artiklan 2 alakohta antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden valita, haluavatko ne soveltaa valvontajärjestelmää tuotteiden vähittäiskauppaan. Tällä hetkellä Suomessa ei ole katsottu tarpeelliseksi soveltaa valvontajärjestelmää vähittäiskauppoihin.

19 §. Valvontajärjestelmään liittäminen ja rekisteröinti. Pykälän 1 momentissa kuvataan, millä edellytyksillä toimijalle on ensimmäisen kerran annettava asiakirjaselvitys. Asiakirjaselvityksen antamisen jälkeen toimija on liitettävä luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään merkitsemällä toimija luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin. Oikeus käyttää viittausta luonnonmukaiseen tuotantotapaan neuvoston asetuksessa säädetyin edellytyksin, luonnonmukaisesti tuotetuissa tuotteissa ja niiden mainonnassa alkaa siitä päivästä, jolloin toimijalle on annettu asiakirjaselvitys. Oikeus jatkuu siihen päivään asti, jolloin päätös toimijan poistamisesta valvontajärjestelmästä on tehty, paitsi jos toimijalle on annettu tämän lain tai EU:n tämän lain soveltamisalaan kuuluvaan lainsäädäntöön perustuva kielto tai määräys.

Pykälän 2 momentin mukaan toimijasta tai toiminnasta, joka ei täytä 1 momentin mukaisia edellytyksiä ja jota ei voida liittää valvontajärjestelmään, on asianomaisen valvontaviranomaisen annettava toimijalle erillinen päätös.

20 §. Ilmoitukset toiminnassa tapahtuneista muutoksista. Toimijan on ilmoitettava toiminnassa tapahtuneista muutoksista asianomaiselle valvontaviranomaiselle toimeenpanoasetuksen 64 artiklan mukaisesti. Ilmoitus on tehtävä esimerkiksi uudesta tuotantosuunnasta tai kokonaan uuden eläinlajin tuotannon aloittamisesta. Asianomaisen valvontaviranomaisen on arvioitava, edellyttääkö toiminnassa tapahtunut muutos uutta tarkastusta.

21 §. Toimijan valvonta. Asianomaisen valvontaviranomaisen tulee ehdotetun pykä-

län 1 momentin mukaisesti tehdä valvontajärjestelmään liitetylle toimijalle vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset, siten kuin EU:n lainsäädäntö niitä edellyttää. Tarkastus voi sisältää myös tuotteita koskevaa näytteenottoa. Neuvoston asetuksen mukaan tarkastukset tulee pääsääntöisesti tehdä vähintään kerran vuodessa. Poikkeuksen muodostavat tukkukauppiat, jotka käsittelevät vain valmiiksi pakattuja tuotteita. Tällaisen toimijoiden tarkastusten tulee perustua riskinarvioon.

Pykälän 2 momentin mukaan toimijalle on tarkastuksen jälkeen annettava asiakirjaselvitys, jos toiminta täyttää tässä laissa ja sen soveltamisalaan kuuluvassa EU:n lainsäädännössä asetetut edellytykset. Asiakirjaselvityksen tulee olla toimeenpanoasetuksen 68 artiklan mukainen. Toiminnasta tai tuotteesta, joka ei täytä säädettyjä vaatimuksia, on asianomaisen valvontaviranomaisen tehtävä erillinen päätös. Toimijaan voidaan kohdistaa myös tarkastus, joka koostuu pelkästään näytteenotosta, jolloin asiakirjaselvitystä ei tarvitse antaa.

22 §. Valvontajärjestelmästä eroaminen. Pykälän 1 momentin mukaan toimijan, joka haluaa erota valvontajärjestelmästä, on jätettävä tätä koskeva kirjallinen ilmoitus asianomaiselle valvontaviranomaiselle. Päätöksen toimijan poistamisesta valvontajärjestelmästä tekee asianomainen valvontaviranomainen. Määräaikaisesta kaupan pitämisen kiellosta säädetään jäljempänä 32 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan, rekisterinpitäjän tulee poistaa toimijaa koskevat tiedot rekisteristä viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun toimija on poistettu valvontajärjestelmästä.

23 §. Rekisterinpitäjä. Pykälässä säädettäisiin, että luonnonmukaisen tuotannon rekisterinpitäjä on Evira. Rekisterinpitäjän vastuusta säädetään tarkemmin maaseutuelinkeinhallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) 5 §:ssä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on oikeus käyttää ja päivittää rekisterin tietoja tämän lain 6 §:ssä säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että 1 momentista poiketen, edellä 7 §:ssä tarkoitettujen toimijoiden osalta rekisterinpitäjä on

Valvira. Tältä osin rekisteriä pidetään alkoholilain 44 §:n nojalla.

24 §. Luonnonmukaisen tuotannon rekisteri. Luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin merkittäisiin toimijoiden ja valvottavien kohteiden tunnistetiedot, suoritettavat tarkastukset ja annetut asiakirjaselvitykset sekä muut vastaavat tämän lain ja EU:n lainsäädännön ja valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Tunnistetietoina merkittäisiin toimijan nimi, kiinteistötunnus, tilatunnus sekä yritys- ja yhteisötunnus sekä muut yhteystiedot, kuten toimijan ja valvontakohteiden osoite. Rekisteriin merkittäisiin myös toimijalle Euroopan unionin lainsäädännön nojalla annettujen säännösten noudattamatta jättämisestä mahdollisesti aiheutuneet seuraamukset ja niiden seuranta sekä muut valvontaviranomaisen antamat, toimijaan kohdentuvat huomautukset ja kehotukset sekä niiden seuranta. Koska toimeenpanoasetus on käytännössä jatkuvasti muuttunut, esimerkiksi toimijan valvontaa koskevien vähimmäisvaatimusten osalta, tulisi rekisteriin voida myös merkitä muita valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja, jotka eivät sisällä henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja.

Henkilötietojen keräämiseen ja tallentamiseen sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovellettaisiin muutoin, mitä henkilötietolaissa ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

25 §. Lisäysaineistorekisteri. Pykälän mukaan Eviran tulee pitää nykykäytännön mukaisesti lisäysaineistorekisteriä niistä lajeista ja lajikkeista, joista siementen ja siemenperunoiden luonnonmukaisesti tuotettua lisäysaineistoa on toimijoiden saatavilla, siten kuin toimeenpanoasetuksen 48-56 artikloissa säädetään tätä koskevasta tietokannasta. Lisäksi samojen menettelyiden mukaisesti pidetään rekisteriä muun lisäysaineiston kuin siementen ja siemenperunan osalta. Lisäysaineistorekisteriä on päivitettävä säännöllisesti lisäysaineiston toimittajalta saadun tiedon perusteella.

26 §. Asiakirjaselvityksen julkaisu. Pykälän mukaan Eviran tulee julkaista toimijan ajantasainen asiakirjaselvitys. Julkaisu tulee tehdä toimeenpanoasetuksen 92 b artiklassa säädetyllä asianmukaisella tavalla. Valvira

julkaisee vastaavasti ajantasaisen asiakirjaselvityksen valvomiensa toimijoiden osalta. Asiakirjaselvityksen julkaisu on nykykäytännön mukaista.

4 luku Luonnonmukainen tuotanto eräissä tapauksissa

27 §. Nautakarjan pitäminen kytkettynä pienellä tilalla. Ehdotetun pykälän mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi nykykäytännön mukaisesti myöntää toimeenpanoasetuksen 39 artiklan mukaisen luvan pitää nautakarjaa kytkettynä tilalla, jolla on nautakarjaa enintään 30 eläinyksikköä vastaava määrä. Kytkettynä pidettävän nautakarjan on oltava maidon- tai emolehmätuotannossa. Nautakarjaksi katsotaan maidon- tai emolehmätuotantoa varten kasvatettavat hiehot ja lehmät. Lisäksi tähän luetaan maidon- tai emolehmätuotannon yhteydessä siitokseen käytettävät sonnit. Eläinyksikköiden laskentaperusteista voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Toimeenpanoasetuksen 39 artiklan mukaan nautakarjan kytkettynä pitämisen edellytyksenä on, että ne pääsevät laitumelle laidunkaudella ja että niillä on vähintään kahdesti viikossa pääsy ulkojaloittealueelle, jos laiduntaminen ei ole mahdollista.

28 §. Muun kuin luonnonmukaisesti tuotetun lisäysaineiston käyttö. Pykälän mukaan toimija voi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen luvalla käyttää muuta kuin luonnonmukaisesti tuotettua siementä ja siemenperunaa. Luvan myöntäminen edellyttää, että toimeenpanoasetuksen 45 artiklan 5 kohdan edellytykset täyttyvät. Lupaa on haettava kullekin kasvukaudelle ja hakemus on tehtävä viimeistään 1 päivänä toukokuuta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on käsiteltävä myös tämän ajankohdan jälkeen jätetty lupahakemus, jos kyse on kokonaan uudesta viljelijästä tai jos siihen on painava syy. Painavana synä voidaan pitää luonnonmukaisesti tuotetun lisäysaineiston toimitusongelmaa, kasvihuonetuotantoa, sääolosuhteita, syyskylvöisiä lajikkeita ja muuta näihin rinnastettavaa, erityistä syytä.

Evira voi, selvitettyään vuosittain luonnonmukaisesti tuotetun siemenen ja siemenperunan saatavuuden Suomessa, julkaista lu-

ettelon niistä lajeista ja lajikkeista, joille ei voida myöntää 1 momentissa tarkoitettua lupaa. Tämä menettely vastaa kansallisella tasolla toimeenpanoasetuksen 45 artiklan 3 kohtaa. Ennen luettelon julkaisua Eviran tulee selvittää keskeisiä toimijoita edustavilta tahoilta, kuten siementen tuottajilta, siemenkauppailta ja siementen käyttäjiltä, lajin ja lajikkeen saatavuus.

Pykälän 3 momentissa todetaan, että muun kuin 1 momentissa mainitun lisäysaineiston osalta sovelletaan edellä 1-2 momenteissa säädettyjä menettelyjä. Neuvoston asetuksen 12 artiklan 1 kohdan i alakohdan yleisenä vaatimuksena on, että luonnonmukaisessa tuotannossa on käytettävä luonnonmukaisesti tuotettua siementä ja muuta luonnonmukaisesti tuotettua lisäysaineistoa, kuten taimia ja istukkaita. Asetus antaa mahdollisuuden poiketa tästä pääsäännöstä, jos luonnonmukaisesti tuotettua lisäysaineistoa ei ole saatavilla. Poikkeuksen oikeudenmukainen soveltaminen edellyttää saatavilla olevan lisäysaineiston rekisteröintiä. Muun lisäysaineiston kuin siementen ja siemenperunan osalta, toimeenpanoasetus ei edellytä saatavilla olevien erien rekisteröintiä julkiseen tietokantaan, mutta tätä on pidetty tarkoituksenmukaisena menettelynä, jotta perusteet mahdollisille poikkeuksille myös tällaisen lisäysaineiston käytössä olisivat yhtenevät.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että Evira voisi myöntää toimeenpanoasetuksen 45 artiklan 8 kohdassa tarkoitettua yleisen luvan myös muulle lisäysaineistolle kuin siemenille ja siemenperunalle. Luvan myöntäminen edellyttää, että toimeenpanoasetuksen 45 artiklan 5 kohdan a tai c alakohdan edellytykset täyttyvät. Näitä edellytyksiä ovat, että lajike ei ole rekisteröity tietokantaan ja että tietokantaan rekisteröity lajike ei ole toimijalle soveltuva.

29 §. Yksityinen tuotantoehto. Pykälässä ehdotetaan, että Evira voi hakemuksesta hyväksyä neuvoston asetuksen 42 artiklassa tarkoitettua eläinlajin, vesikasvin tai mikrolevän yksityisen tuotantoehdon. Tuotantoehdon hyväksymistä voisi hakea vain rekisteröity yhdistys tai muu yhteisö sellaisen eläinlajin, vesikasvin tai mikrolevän osalta, jolle toimeenpanoasetuksessa ei ole vahvistettu yksi-

tyiskohtaisia tuotantosääntöjä. Lisäksi hakijan on osoitettava tuotantoehdon noudattavan neuvoston asetuksessa ja toimeenpanoasetuksessa säädettyjä periaatteita ja vaatimuksia. Hyväksytyä yksityistä tuotantoehto on valvottava tämän lain mukaisessa valvontajärjestelmässä.

Pykälän 2 momentin mukaan Evira voi peruuttaa yksityisen tuotantoehdon hyväksymisen, jos se ei enää täytä hyväksymisen edellytyksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan toimeenpanoasetuksen 95 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua lemmikkieläinten ruokaa koskevien yksityisten tuotantoehtojen osalta, sovelletaan edellä 1-2 momentissa säädettyjä menettelyjä.

30 §. Siirtymävaiheen lyhentäminen. Pykälässä ehdotetaan, että Evira voisi toimeenpanoasetuksen 36 artiklan 4 kohdassa säädettyissä yksittäistapauksissa päättää lyhentää luonnonmukaiseen kasvintuotantoon liittyvää siirtymävaiheen kestoa. Eviran on ilmoitettava päätöksensä muille Euroopan unionin jäsenvaltioille ja komissiolle.

31 §. Tarkemmat säännökset. EU:n lainsäädäntöön oleellisena osana kuuluvat tuotantosäännöt muuttuvat jatkuvasti, mutta tuotantosääntöjä koskevat muutokset ovat luonteeltaan teknisiä. Pykälässä ehdotetaan, siltä osin kuin EU:n lainsäädännön täytäntöönpano sitä edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä, jotka voivat koskea tuotantoa, käsittelyä, merkitsemistä, markkinointia, maastavienttiä, maahantuontia, varastointia, valmistusta ja kuljetusta. Näitä ovat esimerkiksi mehiläishoitoon sopimattomien alueiden määrittely ja siipikarjatarhojen tyhjillään pitoa koskevat vaatimukset.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä EU:n lainsäädännössä jäsenvaltioiden päätettäväksi jätetyistä teknisistä yksityiskohdista ja seikoista.

5 luku Pakkokeinot ja seuraamukset

32 §. Määräykset ja kiellot. Pykälässä todetaan, että tämä lain ja sen soveltamisalaan kuuluvan EU:n lainsäädännön säännöksiin

perustuvista kielloista ja määräyksistä päättää asianomainen valvontaviranomainen. Määräykset ja kiellot on annettava määräaikaisina ja ne on peruutettava, jos puutteellisuus on poistettu tai jos sillä ei enää ole kiellon tai määräyksen kannalta merkitystä.

Pykälän 2 momentin mukaan asianomaisen valvontaviranomaisen on kiellettävä toimijaa pitämästä kaupan tuotteita, joiden merkinnöissä tai mainonnassa viitataan luonnonmukaiseen tuotantotapaan, enintään kahden vuoden määräajaksi, kun on kyse neuvoston asetuksen 30 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua vakavasta tai pitkään vaikuttavasta säännösten rikkomisesta. Tällaisena voitaisiin esimerkiksi pitää tuotannossa kiellettyjen aineiden toistuvaa käyttöä.

33 §. Uhkasakko. Pykälässä ehdotetaan, että valvontaviranomainen voi tehostaa tämän lain tai EU:n lainsäädännön nojalla annettua määräystä tai kieltoa uhkasakolla. Uhkasakkoa koskevissa asioissa noudatetaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään. Uhkasakon käytön mahdollisuus tehostaa annetun määräyksen tai kiellon noudattamista. Sisällöllisesti ehdotus vastaisi elintarvikelain 68 §:ää, jonka mukaan valvontaviranomainen voi tehostaa lain nojalla annettua määräystä tai kieltoa uhkasakolla.

34 §. Luonnonmukaista tuotantoa koskevien säännösten rikkominen. Pykälän 1 momentissa on määritelty luonnonmukaista tuotantoa koskevien säännösten rikkomisesta, tahallisesta tai törkeästä huolimattomuudesta, seuraava rikkomus, josta on seurauksena sakkorangaistus, jollei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta. Luonnonmukaisesti tuotetusta elintarvikkeesta, rehusista, alkoholijuomasta, väkiviinasta, kylvösiemenestä ja taimiaineistosta säädetään lisäksi ehdotetun lain 2 §:ssä luetellussa lainsäädännössä.

Sakkorangaistus on ollut mahdollista Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain 8 §:n nojalla. Tämä säännös on ollut muotoilultaan avoin, eikä ole tarkkarajaisesti kuvannut tapauksia, joissa sakko voisi tulla kyseeseen.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi, jos toimija pitää kaupan tuotteita, joissa viitataan luonnonmukaiseen tuotantotapaan, ja harjoittaa toimintaa, josta hän on

laiminlyönyt velvollisuuden tehdä ehdotetun lain 18 §:n mukaisen ilmoituksen. Rangaistavaa olisi myös 20 §:n mukainen toiminnassa tapahtuneita muutoksia koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti. Neuvoston asetuksen 23 artiklassa asetetaan edellytykset luonnonmukaiseen tuotantoon viittaavien ilmaisujen käytölle pakkausmerkinnöissä, mainonnassa ja kaupallisissa asiakirjoissa. Näiden ilmaisujen käyttö vastoin neuvoston asetuksessa säädettyjä edellytyksiä ehdotetaan rangaistavaksi. Samoin rangaistavaksi ehdotetaan ehdotetun lain 32 §:n 2 momentissa tarkoitettua kaupan pitämisen kiellon rikkominen. Kaupan pitämisen kiellolla tarkoitetaan enintään kahden vuoden määräajaksi annettavaa kieltoa, joka liittyy neuvoston asetuksen 30 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun vakavaan tai pitkään vaikuttavaan säännösten rikkomiseen, jonka johdosta toimijaa kielletään määräajaksi pitämästä kaupan tuotteita, joiden merkinnöissä tai mainonnassa viitataan luonnonmukaiseen tuotantotapaan. Lisäksi neuvoston asetuksen 30 artiklan ja tuontiasetuksen 15 artiklan nojalla valvontaviranomaisen antaman päätöksen, jolla toimija velvoitetaan poistamaan viittaukset luonnonmukaiseen tuotantotapaan, noudattamatta jättäminen ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että valvontaviranomainen voi jättää esitutkintaviranomaiselle ilmoittamatta rikkomuksen, jos teko tai laiminlyönti on vähäinen. Momentissa halutaan korostaa sitä, että valvontaviranomaisen tulisi huolella punnita, olisiko asia saatettava rikosoikeudelliseen syyteharkintaan.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että se, joka rikkoo tämän lain tai EU:n lainsäädännön nojalla määrättyä, uhkasakolla tehostettua määräystä tai kieltoa, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

6 luku Erinäiset säännökset

35 §. Perittävät maksut. Valtion tehtävänä EU:n lainsäädännön tai tämä lain mukaan olevista toimenpiteistä määrättäisiin maksut siten kuin valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

36 §. Palkkio ja kustannusten korvaus. Pykälässä on ehdotettu säännös Eviran valtuutetulle tarkastajalle tämän lain mukaisesta tarkastuksesta suoritettavasta palkkiosta ja kustannusten korvauksesta. Ehdotettu säännös vastaa nykykäytäntöä. Palkkion ja korvauksen maksaisi Evira, sille valtion talousarviossa tätä varten osoitetuista varoista. Pykälässä on kyse valtuutetun tarkastajan oikeudesta palkkioon tekemästään työstä ja tästä aiheutuneiden kustannuksista.

37 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että asiakirjaselvityksestä saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä valvontaviranomaiselta siten kun hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ja muuhun valvontaviranomaisen tämän lain nojalla tai sen soveltamisalaan kuuluvan EU:n lainsäädännön nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta, siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Tullin tämän lain nojalla tekemään päätökseen muutosta haettaisiin kuitenkin tullilain (1466/1994) mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee yksityisen tuotantoehdon hyväksymisen peruuttamista ja 32 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräaikaista kaupan pitämisen kieltoa, saa hakea muutosta, valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muuhun hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Pykälän 4 momentin mukaan tämän lain tai tällä lailla täytäntöön pantavan EU:n lainsäädännön nojalla voidaan määrätä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Tämän edellytyksenä on, että päätöksen on oltava luonteeltaan sellainen, että se on pantava viivytyksettä täytäntöön. Viranomaisten päätökset ovat käytännössä tehokkaita pakkokeinoja vain, jos ne voidaan heti panna täytäntöön. Toimijan aseman turvaamiseksi muutoksenhakuviranomaisella tulisi olla oikeus muutoksenhakua käsitellessään kieltää tai keskeyttää täytäntöönpano.

38 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan päivänä kuuta 20.

39 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentin mukaan Eviran ennen tämän lain voimaantuloa luonnonmukaisen tuotannon valvontaan valtuutetut tarkastajat voivat toimia 12 §:ssä tarkoitettuina valtuutettuina tarkastajina ilman eri valtuutusta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että toimija, joka on hyväksytty ennen tämän lain voimaantuloa luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään, siirretään tämän lain 3 luvussa tarkoitettuun valvontajärjestelmään.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että toimijalle ennen ehdotetun lain voimaantuloa myönnettyt luvat ovat voimassa niissä annettun määräajan. Lisäksi luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään liittymistä koskeva hakemus, joka on jätetty viranomaiselle ennen tämän lain voimaantuloa tämän lain voimaantullessa voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti, ja muut vireillä olevat asiat on siirrettävä käsiteltäviksi tämän lain mukaisesti. Ehdotus ei muuta nykyisiä käytäntöjä. Tavoitteena on selkeyttää kysymystä sovellettavasta laista esimerkiksi elintarvikkeiden markkinavalvonnassa.

1.2 Elintarvikelaki

Lain 3 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 21 kohta, jossa viitattaisiin luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden valvontaa käsittelevään neuvoston asetukseen. Tavoitteena on selkeyttää elintarvikkeiden markkinavalvontaan sovellettavaa lainsäädäntöä ja pakkokeinoja.

Lisäksi lain 5 §:ään (suhde muuhun lainsäädäntöön) ehdotetaan lisättäväksi viittaus ehdotettuun lakiin luonnonmukaisesta tuotannosta. Samalla muutettaisiin eläintauteja koskeva viittaus viittaamaan uuteen eläintautilakiin (441/2013).

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Luonnonmukaisen tuotannon valvontaa koskevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksella on jatkossa tarpeen antaa tarkempia säännöksiä valvonnan tulosten julkaisemisesta, val-

vontaviranomaisten tunnusnumeroista, ilmoitusmenettelystä ja toimijoista, joiden ei tarvitse ilmoittautua valvontajärjestelmään ja eläinyksiköiden laskentaperusteista. Lisäksi tarkempia säännöksiä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella myös EU:n lainsäädännössä jäsenvaltion päätettäväksi jätetyistä teknisistä yksityiskohdista ja seikoista.

Lakiin ehdotetaan myös valtuuksia, joilla maa- ja metsätalousministeriö säätäisi tarkemmin muun muassa tuotantoa, käsittelyä, merkitsemistä, maastavientiä, maahantuontia, varastointia, valmistusta ja kuljetusta koskevista yksityiskohdista, siltä osin kuin EU:n lainsäädännön täytäntöönpano edellyttää. Tästä valtuudesta säädetään vain yleispiirteisesti laissa, mutta valtuus rajoittuu kuitenkin seikkoihin, joista tarvitaan tarkempia säännöksiä EU:n lainsäädäntöä toimeenpantaessa ja tuotannon vaatimuksia toteutettaessa niiden yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

Kaikki ehdotetut valtuudet koskevat asioita, joista perustuslain 80 §:n nojalla voidaan antaa laissa olevan valtuuden perusteella yksityiskohtaisempia säännöksiä ja määräyksiä. Tällaisia valtuuksia sisältyy luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta ehdotetun lain 11, 17, 18, 27 ja 31 §:ään.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Elinkeinovapaus ja omaisuudensuoja

Ehdotetussa laissa asetetaan toiminnanharjoittajalle velvollisuus ilmoittaa toiminnastaan ennen toiminnan aloittamista ja toiminnassa tapahtuvista muutoksista. Toimija, jonka on todettu täyttävän asetetut edellytykset, on liitettävä luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään merkitsemällä toimija luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin. Valvonnan järjestämiseksi on välttämätöntä, että valvontaviranomaisilla on tieto valvottavista toimijoista ja heidän toimipaikoistaan.

Valvontajärjestelmään kuuluminen perustuu Suomea sitovaan EU:n lainsäädäntöön. Tavoitteena on toimijoiden rehellisen kilpailun ja sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistaminen sekä kuluttajien luonnonmukaisiksi merkityjä tuotteita kohtaan mahdollisesti osoittaman luottamuksen säilyttäminen.

Lakiehdotuksen 27 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää toimijalle luvan pitää nautakarjaa kytkettynä tilalla, jolla nautakarjan yhteenlaskettu määrä vastaa enintään 30 eläinyksikköä. Eläinyksiköiden laskentaperusteista säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Lisäksi ehdotettu 28 § koskee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai Eviran antamaa lupaa käyttää muuta kuin luonnonmukaisesti tuotettua siementä ja siemenperunaa, jos markkinoilta ei ole saatavilla soveltuvaa luonnonmukaisesti tuotettua lisäysaineistoa. Menettely perustuu selvitykseen siementen ja siemenperunan saatavuudesta ja on siten toimijoiden ennakoitavissa. Lupamenettely on laajennettu koskemaan myös muuta luonnonmukaisesti tuotettua lisäysaineistoa kuin siementä ja siemenperunaa. Edellytykset luvalla pitää nautakarjaa kytkettynä ja luvalla käyttää muuta kuin luonnonmukaisesti tuotettua lisäysaineistoa on yksilöity täsmällisesti ja tarkkarajaisesti toimeenpanoasetuksessa. Säännökset edellytyksistä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoimista (PeVL 19/2002 vp).

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista erityisin perustein (PeVL 19/2002 vp). Rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuuden säätämistä on pidetty asiallisesti luvanvaraisuuteen rinnastettavana sääntelynä (PeVL 56/2002 vp).

Tällä tuetaan myös toisaalta perustuslain 20 §:ssä tarkoitettujen perusoikeuksien turvaamista. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Näiden perusoikeuksien turvaamiseksi on pe-

rusteltua valvoa markkinoille saatettavien luonnonmukaisten tuotteiden tuotantoa, valmistusta ja kaupanpitoa. Neuvoston asetuksen mukaan luonnonmukainen tuotanto on kokonaisvaltainen järjestelmä, jossa yhdistyvät ympäristön kannalta parhaat käytännöt, pitkälle kehittynyt biologinen monimuotoisuus, luonnonvarojen säästäminen, eläinten hyvinvointia koskevien tiukkojen standardien soveltaminen ja tuotanto, jossa otetaan huomioon tiettyjen kuluttajien mieltymys tuotteisiin, jotka on tuotettu luonnollisista aineksista ja luonnollisin menetelmin.

Ehdotetun luonnonmukaisen tuotannon valvontaa koskevan lain 5 luvussa säädetään hallinnollisista pakkokeinoista, joita olisivat erilaiset määräykset ja kiellot. Kaikkein vakavimmissa tapauksissa valvontaviranomainen voisi kieltää tietyn toiminnan määrääjäksi kokonaan tai osaksi, mikäli toimija ei täytä tässä laissa tai EU:n lainsäädännössä säädettyjä valvontajärjestelmään kuulumisen edellytyksiä.

Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuudensuojaan luulua myös, että omaisuuteen kohdistuvat käyttörajoitukset eivät muodostu niin merkittäviksi, että ne rinnastuisivat tosiasiallisilta vaikutuksiltaan omaisuuden pakkolunastukseen (esimerkiksi PeVL 38/1998 vp.). Luonnollisten henkilöiden ohella omaisuuden suoja ulottuu yleisenä oikeusperusteena myös oikeushenkilöihin. Ehdotetun lain ja EU:n lainsäädännön hallinnolliset pakkokeinot merkitsevät käytännössä puuttumista luonnonmukaisesti tuotetun tuotteen tai luonnonmukaisia tuotteita tuottavan toimijan omaisuudensuojaan. Valvontaviranomaiset ovat kuitenkin velvollisia peruuttamaan kiellon tai määräyksen luonnonmukaisesta tuotannosta annettavan lain 32 §:n 1 momentin mukaan, jos puutteellisuus on poistettu tai jos sillä ei enää ole kiellon tai määräyksen kannalta merkitystä.

Edellä mainitut toimenpiteet merkitsevät elinkeinonharjoittamisen oikeuteen kohdistuvia rajoituksia. Koska toimijalla on kuitenkin mahdollisuus markkinointikiellon jälkeen pitää tuotteitaan kaupan ilman viittausta luonnonmukaiseen tuotantotapaan, niin sanottuina tavanomaisina tuotteina, voidaan ehdotuksen katsoa täyttävän suhteellisuusperiaatteen vaatimukset. Ehdotus ei tältä osin ole ristiriit-

dassa perustuslain 18 §:n kanssa. Samoin tällä perusteella voidaan luonnonmukaisesta tuotannosta annettavaan lakiin ehdotettuja hallinnollisia pakkokeinoja pitää omaisuuden suojan kannalta riittävinä.

Kotirauha

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä, kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä.

Ehdotetun luonnonmukaisesta tuotannon valvonnasta annetun lain 2 luvun valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus tehdä valvonnan edellyttämiä tarkastuksia sekä päästä paikkoihin, joissa harjoitetaan tässä laissa tarkoitettua toimintaa ja jossa säilytetään lain noudattamisen valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja. Edelleen valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus tarkastaa toiminnassa käytetyt laitteet, välineet ja tilat.

Asuintiloissa tarkastus voidaan tehdä vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen tässä laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn. Asuintiloissa tarkastuksen saa tehdä vain valvontaviranomainen. Pääsääntöisesti tarkastuksen yhteydessä ei ole tarvetta päästä asuintiloihin, sillä tarkastukset kohdistuvat yleensä tiloihin, joissa harjoitetaan tässä laissa tarkoitettua toimintaa. Ehdotetun lain ja EU:n lainsäädännön tavoitteiden toteutumisen kannalta sekä tarkastusten tavoitteiden saavuttamiseksi, saattaa joissain tilanteissa olla välttämätöntä todentaa sellaisia olosuhteita ja seikkoja, jotka sijaitsevat kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa ja joista ei muutoin saada selvitystä.

Julkisen hallintotehtävän antaminen yksityiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain, jos tehtävä annetaan lain nojalla, tehtävän antaminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi.

si eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Ehdotetun lain 13 §:n mukaan valvontaviranomainen voisi käyttää valvonnassa apuna valtuutettuja tarkastajia. Valtuutetuille tarkastajille voitaisiin siirtää tiettyjä valvontaan liittyviä tehtäviä, kuten erilaisia tarkastuksia ja näytteenottoa. Näiden tehtävien perusteella tehtävät päätökset tekisi kuitenkin palvelun tilannut viranomainen. Ehdotettu toiminta saattaa olla tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, jos valvontaviranomaisilla ei ole voimavaroja hoitaa kaikkia tarkastustoimenpiteitä itse. Tämä voi olla myös taloudellisesti järkevää, sillä usein valtuutettu tarkastaja toimii lähempänä tarkastettavaa kohdetta kuin valvontaviranomainen. Valtuutetut tarkastajat toimivat valvontaviranomaisen valvonnassa ja heitä koskevat samat rikosoikeudellista virkavastuuta koskevat säännökset kuin virkamiehiäkin. Heihin sovellettaisiin myös hallintolain 27 ja 28 §:ssä säädettyjä esteellisyyssäännöksiä ja 26 §:n säännöstä huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä. Valtuutetun tarkastajan on tehtäviä suorittaessaan kiinnitettävä huomiota myös siihen, että toimijan perusoikeus esittää asiantuntijalle omat näkemyksensä äidinkielellään suomeksi, ruotsiksi tai saameksi toteutuu. Näin ollen pykälässä on turvattu myös perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten asianmukainen toteutuminen.

Asetuksenantovaltuudet ja lainsäädäntövaltan siirtäminen

Perustuslain 80 §:n mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön (PeVL 56/2002 vp) mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delemiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella.

Luonnonmukaisesta tuotannosta annettavassa laissa ehdotetaan säädettäväksi kaikista sellaisista oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista tai muuten perustuslain mukaan lain

alaan kuuluvista asioista, joista säädetään yksityiskohtaisemmin EU:n asetuksissa tai joista on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Ehdotetun lain 3 luvussa säädetään luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmästä ja 4 luvussa luonnonmukaista tuotantoa koskevista vaatimuksista sekä muista EU:n asetuksiin perustuvista tarkemmista säännöksistä. Kaikki nämä ovat luonteeltaan teknisiä, kuten esimerkiksi mehiläishoitoon sopimattomien alueiden määrittely ja siipikarjatarhojen tyhjillään pitoa koskevat vaatimukset.

Muutoksenhaku

Ehdotuksessa on omaksuttu hallituksen esityksessä eräiksi hallintolainkäyttöä koskeviksi lainsäädännön muutoksiksi (HE 112/2004 vp) ehdotettu muutoksenhakujärjestelmä, jonka mukaisesti muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää valituslupaa, jonka perusteista säädetään tarkemmin hallintolainkäyttölaissa. Lisäksi ehdotuksessa on pyritty ottamaan huomioon muutoksenhakusäännösten osalta ne linjaukset, joita on tehty oikeusministeriössä vireillä olevan oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän uudelleen tarkastelun yhteydessä sekä muun muassa hallituksen esityksen maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamista ja valitusten siirtämistä hallintotuomioistuimiin koskevaksi lainsäädännöksi (HE 121/2013 vp.). Ehdotus ei ole ristiriidassa perustuslain 21 §:n kanssa, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan tai velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen ratkaistavaksi.

Lakiehdotuksen säätämisyjärjestys

Edellä ehdotetuista perusteista katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1

Laki**luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tällä lailla annetaan seuraavien luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkintöjä koskevien Euroopan unionin säädösten täytäntöönpanoa ja noudattamisen valvontaa koskevat säännökset, siltä osin kuin niistä ei säädetä muun lain nojalla:

1) luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä sekä asetuksen 2092/91 kumoamisesta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 834/2007 (*neuvoston asetus*);

2) luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 834/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä luonnonmukaisen tuotannon, merkintöjen ja valvonnan osalta annettu komission asetus (EY) N:o 889/2008 (*toimeenpanoasetus*);

3) neuvoston asetuksen (EY) N:o 834/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä kolmansista maista tuotavien luonnonmukaisten tuotteiden tuontijärjestelyjen osalta annettu komission asetus (EY) N:o 1235/2008 (*tuontiasetus*);

4) rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjenmukaisuuden varmistamiseksi suoritusta virallisesta valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004 (*valvonta-asetus*).

Mitä tässä laissa säädetään Euroopan unionista tai Euroopan unionin jäsenvaltioista, koskee myös Euroopan talousaluetta ja siihen kuuluvia valtioita.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Luonnonmukaisesti tuotetun elintarvikkeen, rehun, alkoholijuoman, väkiviinan, kylvösiemenen tai taimiaineiston markkina-alueen valvontaan sovelletaan elintarvikelakia (23/2006), rehulakia (86/2008), alkoholilakia (1143/1994), siemenkauppalakia (728/2000) ja taimi-aineistolakia (1205/1994).

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

1) *luonnonmukaisesti tuotetuilla tuotteilla* maataloustuotteita, rehuja, elintarvikkeita, alkoholijuomia ja väkiviinaa, jotka saadaan niitä markkinoitaessa merkitä neuvoston asetuksen mukaisesti luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavin merkinnöin;

2) *maataloustuotteilla* maataloudesta peräisin olevia tuotteita, mukaan lukien vesiviljelytuotteet ja merilevät;

3) *toimijalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, siten kuin se on määritelty neuvoston asetuksen 2 artiklan d kohdassa;

4) *elintarvikkeella* elintarvikelain 6 §:n 1 kohdassa tarkoitettua elintarviketta;

5) *rehulla* rehulain 5 §:n 1 kohdassa tarkoitettua rehua;

6) *vesiviljelyllä* neuvoston asetuksen 2 artiklan g kohdassa tarkoitettua vesiviljelyä;

7) *alkoholijuomalla* alkoholilain 3 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua alkoholi-juomaa;

8) *väkiwiinalla* alkoholilain 3 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua väkiwiinaa;

9) *asiakirjaselvityksellä* toimeenpanoasetuksen 68 artiklassa tarkoitettua asiakirjaselvitystä;

10) *maahantuonnilla* tuontia muusta kuin Euroopan unionin jäsenvaltiosta;

11) *maastaviennillä* vientiä muuhun kuin Euroopan unionin jäsenvaltioon.

2 luku

Valvontaviranomaiset ja valvonta

4 §

Maa- ja metsätalousministeriö

Luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden ja luonnonmukaisen tuotannon valvonnan ja valvonnan suunnittelun yleinen ohjaus kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle.

5 §

Elintarviketurvallisuusvirasto

Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee, ohjaa ja kehittää valtakunnallisesti luonnonmukaisen tuotannon sekä luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden ja niiden maahantuonnin ja maastaviennin valvontaa.

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo:

1) luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden pakkaamista, varastointia ja tukkukauppaa;

2) luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden ja rehujen valmistusta, valmistuttamista, varastointia ja tukkukauppaa;

3) luonnonmukaisesti tuotetun kylvösiemenen ja taimiaineiston pakkaamista, varastointia, tukkukauppaa ja kaupan pitämistä; sekä

4) toimijoita, jotka maahantuovat tai vievät maasta luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita.

Elintarviketurvallisuusvirasto on 1 §:n 1 momentissa mainitussa lainsäädännössä tarkoitettu toimivaltainen viranomaisena, jolle jäljempänä toisin säädetä. Elintarviketurvallisuusvirasto vastaa myös toimeenpanoasetuksen mukaisesta tietojenvaihdosta sekä ilmoituksista muille Euroopan unionin jäsenvaltioille ja komissiolle.

6 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo:

1) luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden tuotantoa ja kaupan pitämistä vähittäismyynnissä; sekä

2) maatilalla harjoitettua omien maataloustuotteiden käsittelyä vähäiseksi valmistukseksi katsottavalla tavalla.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii toimeenpanoasetuksen 36 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena koskien kasvintuotannon siirtymävaihetta sekä 40 artiklassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena koskien rinnakkaista tuotantoa. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on toimivaltainen viranomaisena toimeenpanoasetuksen 47 artiklan a ja b alakohtien mukaisessa hätätilanteessa.

7 §

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto valvoo luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien ja väkiwiinan valmistusta,

valmistuttamista, varastointia, kaupan pitämistä ja tukkukauppaa. Virasto valvoo 5 §:n 2 momentissa säädetystä poiketen luonnonomukaisesti tuotettujen alkoholijuomien ja väkiviinan maahantuontia ja maastavientiä harjoittavia toimijoita.

8 §

Tulli

Tulli valvoo luonnonomukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden, elintarvikkeiden, rehujen, alkoholijuominen ja väkiviinan maahantuontia siten kuin siitä säädetään neuvoston asetuksessa ja sen nojalla annetussa lainsäädännössä.

Tulli päättää tuontiasetuksen 15 artiklan mukaisesta luonnonomukaista tuotantoa koskevien viittausten poistamisesta maahan tuotavien luonnonomukaisesti tuotettujen tuotteiden pakkausmerkinnöistä, mainoksista ja saateasiakirjoista, jos tuotteet eivät täytä tässä laissa tai 1 §:ssä mainitussa Euroopan unionin lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia.

9 §

Valvontasuunnitelmat

Elintarviketurvallisuusviraston on laadittava toimeenpanoasetuksen 92 f artiklassa tarkoitettu monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma, jossa kuvataan luonnonomukaisen tuotannon valvontaan liittyvien järjestelmien rakenteet ja organisaatiot sekä valvonnan strategiset tavoitteet, tärkeysjärjestykseen asettaminen ja yleinen järjestäminen.

Monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman lisäksi Elintarviketurvallisuusviraston on laadittava vuosittainen valvontasuunnitelma elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja suorittamansa valvonnan järjestämiseksi. Vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa on määritettävä tarkastusten sisältö sekä valvontakohteiden riskinarvioinnin ja suunnitelman toteutumisen arvioinnin perusteet.

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston on laadittava 7 §:ssä tarkoitettu val-

vonnasta 2 momentissa tarkoitettu vuosittainen valvontasuunnitelma.

10 §

Valvonnan arviointi

Elintarviketurvallisuusviraston on suunnitelmallisesti tehtävä tai teetettävä arvio vuosittaisen valvontasuunnitelmien mukaisen valvonnan yleisestä toteutuksesta sekä seurattava valvontasuunnitelmien noudattamista.

11 §

Valvonnan tulosten julkaiseminen

Elintarviketurvallisuusvirasto julkaisee valvonnan tulokset. Jäljempänä 14 §:ssä tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja ei kuitenkaan saa julkaista. Elintarviketurvallisuusviraston on lisäksi julkaistava valvonnan arvioinnin tulokset.

Tarkempia säännöksiä valvonnan tulosten julkaisemisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

12 §

Valtuutettu tarkastaja

Elintarviketurvallisuusvirasto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voivat käyttää toimijoiden ja luonnonomukaisesti tuotettujen tuotteiden valvonnassa apuna Elintarviketurvallisuusviraston valvontatehtävään kirjallisesti valtuuttamia tarkastajia. Valtuutetut tarkastajat voivat tehdä viranomaisvalvontaa varten vaadittavia tarkastuksia. Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan rikollisoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Valtuutetulla tarkastajalla tulee olla sitä valvonnan aluetta, jolle hänet on valtuutettu, koskevien tarkastusten tekemiseen vaadittava asiantuntemus ja pätevyys. Valtuutetun tarkastajan tulee toimijan niin vaatiessa esittää valtuutuksestaan kirjallinen selvitys, josta on käytävä ilmi mitä valvonnan aluetta hänen valtuutensa koskee.

Elintarviketurvallisuusviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on valvottava valtuutettujen tarkastajien toimintaa. Tarkastusten johdosta tehtävät hallinnolliset päätökset tekee tarkastuksen toimeksi antanut valvontaviranomainen.

13 §

Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Tässä laissa tarkoitetuilla valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus tämän lain ja neuvoston asetuksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten täytäntöön panemista ja noudattamisen valvontaa tehtäviä tarkastuksia varten päästä viljellyille ja muille alueille, tuotanto-, varasto- ja muihin rakennuksiin ja kuljetusvälineisiin sekä tarkastaa toimijan kirjanpitoa, suorittaa muita tarkastuksia ja ottaa korvauksetta näyttöä tutkimuksia varten.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen saa tehdä vain valvontaviranomainen. Tällaisissa tiloissa tarkastus saadaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä tämän lain tai 1 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön säännöksiä rikotun tai rikottavan tässä laissa rangaistavaksi säädettyllä tavalla ja tarkastus on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi.

Valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus, sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, saada tässä laissa tarkoitettua tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toimijalta.

14 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnasta julkisuudessa annetussa laissa (621/1999) säädetään, valvonnassa saatuja tietoja saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa:

1) 5-8 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tässä laissa ja 1 §:ssä mainitussa Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyjen tehtävien hoitamista varten;

2) Maaseutuvirastolle tarkastuksista ja niiden tuloksista toimeenpanoasetuksen 92 artiklan 6 kohdan edellyttämässä laajuudessa;

3) syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaisille rikoksen selvittämiseksi;

4) elintarvikelaissa tarkoitetuille valvontaviranomaisille luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden markkinavalvontaa varten.

15 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Tulli voi antaa valvontaviranomaiselle toimialaansa kuuluvaa virka-apua tässä laissa tai 1 §:ssä mainitussa Euroopan unionin lainsäädännössä tarkoitettua tarkastuksen suorittamiseksi.

16 §

Euroopan unionin tarkastajien tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Mitä 13 §:ssä säädetään Suomen viranomaisen tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta, koskee myös Euroopan unionin tarkastajia. Euroopan unionin tarkastajien on tarkastuksia suorittaessaan toimittava yhteistyössä valvontaviranomaisten kanssa.

17 §

Valvontaviranomaisen tunnusnumero

Neuvoston asetuksen 27 artiklan 10 kohdan mukaisista valvontaviranomaisten tunnusnumeroista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

3 luku

Luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmä

18 §

Ilmoittautuminen luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään

Toimijan on tehtävä ennen luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden saattamista markkinoille ilmoitus valvontajärjestelmään liittymisestä asianomaiselle valvontaviranomaiselle. Ilmoituksessa annettavien tietojen tulee olla toimeenpanoasetuksen 63 artiklan 3 kohdan mukaiset.

Toimijoista, joiden ei neuvoston asetuksen 28 artiklan 2 kohdan mukaisesti tarvitse ilmoittautua luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään, voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

19 §

Valvontajärjestelmään liittäminen ja rekisteröinti

Toimijalle, joka on tarkastettu ensimmäisen kerran ja joka täyttää neuvoston asetuksessa ja sen nojalla annetussa Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut edellytykset, on asianomaisen valvontaviranomaisen annettava asiakirjaselvitys. Asiakirjaselvityksen antamisen jälkeen toimija on liitettävä luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään merkisemällä toimija rekisteriin.

Toimijasta tai toiminnasta, joka ei täytä 1 momentissa tarkoitettuja edellytyksiä ja jota ei voida liittää valvontajärjestelmään, on asianomaisen valvontaviranomaisen annettava erillinen päätös.

20 §

Ilmoitukset toiminnassa tapahtuneista muutoksista

Toimijan on ilmoitettava toimeenpanoasetuksen 64 artiklan mukaisesti asianomaiselle valvontaviranomaiselle toiminnassa tapahtuneista muutoksista. Asianomaisen valvontaviranomaisen on arvioitava edellyttääkö toiminnan muutos uutta tarkastusta.

21 §

Toimijan valvonta

Asianomaisen valvontaviranomaisen on tehtävä valvontajärjestelmään liitetyle toimijalle vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset.

Tarkastuksen jälkeen toimijalle on annettava asiakirjaselvitys, jos toiminta täyttää tässä laissa ja 1 §:ssä mainitussa Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut edellytykset. Toiminnasta tai tuotteesta, joka ei täytä säädettyjä vaatimuksia, on asianomaisen valvontaviranomaisen tehtävä erillinen päätös.

22 §

Valvontajärjestelmästä eroaminen

Toimijan, joka haluaa erota luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmästä, on jätettävä tätä koskeva kirjallinen ilmoitus asianomaiselle valvontaviranomaiselle. Päätöksen toimijan poistamisesta valvontajärjestelmästä tekee asianomainen valvontaviranomainen.

Jäljempänä 23 §:ssä tarkoitettun rekisterinpitäjän tulee poistaa toimijaa koskevat tiedot luonnonmukaisen tuotannon rekisteristä viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun toimija on poistettu valvontajärjestelmästä.

23 §

Rekisterinpitäjä

Luonnonmukaisen tuotannon rekisteriä pitää Elintarviketurvallisuusvirasto. Rekisterinpitäjän vastuusta säädetään maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) 5 §:ssä. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on oikeus käyttää ja päivittää rekisterin tietoja tämän lain 6 §:ssä säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

Tämän lain 7 §:ssä tarkoitettujen tehtävien osalta rekisterinpitäjä on kuitenkin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Rekisteriä pidetään alkoholilain 44 §:n nojalla.

24 §

Luonnonmukaisen tuotannon rekisteri

Luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

1) toimijan nimi, kiinteistötunnus, tilatunnus sekä yritys- ja yhteisötunnus sekä muut yhteystiedot;

2) tuotantopaikat ja yksiköt, joissa toiminta tapahtuu;

3) toiminnan osalta tieto siitä, millaisista toiminnoista ja tuotteista on kysymys;

4) maataloustuotannon osalta alueet, perus- ja kasvulohkot ja niiden pinta-ala sekä siirtymävaihe ja sen kesto;

5) luonnonmukaisesti sekä tavanomaisesti kasvatettavien eläinten lukumäärä tarkastusajankohtana ja toiminnan mahdollinen kausiluonteisuus;

6) päivämäärä, jolloin toiminta on liitetty valvontajärjestelmään;

7) päivämäärä, jolloin tarkastus on tehty sekä tarkastajan tunnus;

8) toimijalle annettu asiakirjaselvitys, sen päivämäärä ja kesto;

9) toimijalle tämän lain tai 1 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla myönnettyt luvat ja niiden kesto;

10) toimijalle tämän lain tai 1 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla annettujen säännösten noudattamatta jättämisestä mahdollisesti aiheutuneet seuraamukset

ja niiden seuranta sekä muut valvontaviranomaisen antamat toimijaan kohdentuvat huomautukset ja kehotukset sekä niiden seuranta; ja

11) muut valvonnan kannalta välttämättömät tiedot, jotka eivät sisällä henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan mitä henkilötietolaissa ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

25 §

Lisäysaineistorekisteri

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää lisäysaineistorekisteriä niistä lajeista ja lajikkeista, joista siementen ja siemenperunoiden luonnonmukaisesti tuotettua lisäysaineistoa on saatavilla, siten kuin toimeenpanoasetuksen 48-56 artiklassa säädetään. Samojen menettelyjen mukaisesti pidetään rekisteriä muun lisäysaineiston osalta.

Elintarviketurvallisuusvirasto päivittää lisäysaineistorekisteriä säännöllisesti lisäysaineiston toimittajalta saadun tiedon perusteella.

26 §

Asiakirjaselvityksen julkaisu

Elintarviketurvallisuusvirasto julkaisee toimijan ajantasaisen asiakirjaselvityksen. Edellä 7 §:ssä tarkoitettujen toimijoiden osalta asiakirjaselvityksen julkaisee kuitenkin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

4 luku

Luonnonmukainen tuotanto eräissä tapauksissa

27 §

Nautakarjan pitäminen kytkettynä pienellä tilalla

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää toimeenpanoasetuksen 39 artik-

lan mukaisen luvan pitää nautakarjaa kytkettynä tilalla, jolla nautakarjan yhteenlaskettu määrä vastaa enintään 30 eläinyksikköä. Kytkettynä pidettävän nautakarjan on oltava maidon- tai emolehmätuotannossa.

Eläinyksiköiden laskentaperusteista voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

28 §

Muun kuin luonnonmukaisesti tuotetun lisäysaineiston käyttö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen luvalla toimija voi käyttää muuta kuin luonnonmukaisesti tuotettua siementä ja siemenperunaa. Luvan myöntäminen edellyttää, että toimeenpanoasetuksen 45 artiklan 5 kohdan edellytykset täyttyvät. Lupaa on haettava kullekin kasvukaudelle viimeistään 1 päivänä toukokuuta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on käsiteltävä annetun määräajan jälkeen jätetty lupahakemus, jos kyse on uudesta viljelijästä tai jos siihen on painava syy.

Selvitettyään vuosittain luonnonmukaisesti tuotetun siemenen ja siemenperunan saataavuuden Suomessa, Elintarviketurvallisuusvirasto voi julkaista luettelon niistä lajeista ja lajikkeista, joille ei voida myöntää 1 momentissa tarkoitettua lupaa.

Muun kuin 1 momentissa mainitun lisäysaineiston osalta sovelletaan edellä 1 ja 2 momenteissa säädettyjä menettelyjä.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi myöntää toimeenpanoasetuksen 45 artiklan 8 kohdassa tarkoitetun yleisen luvan myös muulle lisäysaineistolle kuin siemenille ja siemenperunalle. Luvan myöntäminen edellyttää, että toimeenpanoasetuksen 45 artiklan 5 kohdan a tai c alakohdan edellytykset täyttyvät.

29 §

Yksityinen tuotantoehto

Elintarviketurvallisuusvirasto voi hakeuksesta hyväksyä neuvoston asetuksen 42 artiklassa tarkoitetun eläinlajin, vesikasvin tai mikrolevän yksityisen tuotantoehdon. Hakemuksen voi jättää rekisteröity yhdistys tai

muu yhteisö sellaisen eläinlajin, vesikasvin tai mikrolevän osalta, jolle toimeenpanoasetuksessa ei ole vahvistettu yksityiskohdaisia tuotantosääntöjä. Hakijan on osoitettava, että tuotantoehto, jolle hyväksymistä haetaan, noudattaa neuvoston asetuksessa ja toimeenpanoasetuksessa säädettyjä periaatteita ja vaatimuksia. Hyväksyttyä yksityistä tuotantoehtoä valvotaan tämän lain mukaisessa valvontajärjestelmässä.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa yksityisen tuotantoehdon hyväksymisen, jos se ei enää täytä hyväksymisen edellytyksiä.

Toimeenpanoasetuksen 95 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun lemmikkieläinten ruokaa koskevien yksityisten tuotantoehtojen osalta sovelletaan edellä 1 ja 2 momentissa säädettyjä menettelyjä.

30 §

Siirtymävaiheen lyhentäminen

Elintarviketurvallisuusvirasto voi toimeenpanoasetuksen 36 artiklan 4 kohdassa säädettyissä tapauksissa päättää lyhentää kasvintuotannon siirtymävaiheen kestoa. Elintarviketurvallisuusviraston on ilmoitettava päätöksensä muille Euroopan unionin jäsenvaltioille ja komissiolle.

31 §

Tarkemmat säännökset

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä, jotka koskevat tuotantoa, käsittelyä, merkitsemistä, markkinointia, maastavientiä, maahantuontia, varastointia, valmistusta ja kuljetusta, siltä osin kuin 1 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpano sitä edellyttää.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä 1 §:ssä mainitussa Euroopan unionin lainsäädännössä jäsenvaltioiden päätettäväksi jätetyistä teknisistä yksityiskohdista ja seikoista.

5 luku

Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset

32 §

Määräykset ja kiellot

Tämän lain ja 1 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön säännöksiin perustuvista kielloista ja määräyksistä päättää asianomainen valvontaviranomainen. Määräykset ja kiellot on annettava määräaikaisina ja ne on peruutettava, jos puutteellisuus on poistettu tai jos sillä ei enää ole kiellon tai määräyksen kannalta merkitystä.

Asianomaisen valvontaviranomaisen on 1 momentista poiketen kiellettävä toimijaa pitämästä kaupan tuotteita, joiden merkinnöissä tai mainonnassa viitataan luonnonmukaiseen tuotantotapaan, enintään kahden vuoden määräajaksi, kun on kyse neuvoston asetuksen 30 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua vakavasta tai pitkään vaikuttavasta säännösten rikkomisesta.

33 §

Uhkasakko

Valvontaviranomainen voi tehostaa tämän lain tai 1 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla annettua määräystä tai kieltoa uhkasakolla. Uhkasakkoa koskevissa asioissa noudatetaan muutoin, mitä uhkasakolaissa (1113/1990) säädetään.

34 §

Luonnonmukaista tuotantoa koskevien säännösten rikkominen

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) pitää kaupan tuotteita, joissa viitataan luonnonmukaiseen tuotantotapaan, ja harjoittaa tässä laissa tarkoitettua tai 1 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön mukaisista toimintaa, jota ei ole 18 §:n mukaisesti il-

moittanut luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään,

2) laiminlyö 20 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden,

3) käyttää neuvoston asetuksen 23 artiklassa tarkoitettuja luonnonmukaiseen tuotantoon viittaavia ilmaisuja vastoin mainitussa artiklassa säädettyjä edellytyksiä,

4) rikkoo tämän lain 32 §:n 2 momentin nojalla annettua kaupan pitämisen kieltoa,

5) ei noudata valvontaviranomaisen neuvoston asetuksen 30 artiklan tai tuontiasetuksen 15 artiklan nojalla antamaa päätöstä poistaa viittaukset luonnonmukaiseen tuotantotapaan, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luonnonmukaista tuotantoa koskevien säännösten rikkomisesta sakkoon.*

Valvontaviranomainen voi jättää esitutkin-taviranomaiselle ilmoittamatta rikkomuksen, jos teko tai laiminlyönti on vähäinen.

Se, joka rikkoo tämän lain tai 1 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua määräystä tai kieltoa, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

6 luku

Erinäiset säännökset

35 §

Perittävät maksut

Tämän lain tai 1 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön mukaisista viranomaisen suoritteista peritään valtiolle maksuja valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

36 §

Palkkiot ja kustannusten korvaus

Elintarviketurvallisuusvirasto suorittaa valtuuttamalleen tarkastajalle tämän lain mukaisesta tarkastuksesta palkkiota ja kustannusten korvausta.

37 §

Muutoksenhaku

Asiakirjaselvityksestä saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä valvontaviranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ja muuhun valvontaviranomaisen tämän lain nojalla tai 1 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Tullin tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin tullilaissa (1466/1994) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee yksityisen tuotantoehdon hyväksymisen peruuttamista ja 32 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräaikaista kaupan pitämisen kieltoa, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Jos tämän lain ja 1 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla tehtävä päätös tai kielto on luonteeltaan sellainen, että se on pantava viivytyksettä täytäntöön, siinä voidaan määrätä, että sitä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

38 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

39 §

Siirtymäsäännökset

Elintarviketurvallisuusviraston ennen tämän lain voimaantuloa luonnonmukaisen tuotannon valvontaan valtuuttamat tarkastajat voivat toimia 12 §:ssä tarkoitettuina valtuutettuina tarkastajina ilman eri valtuutusta.

Toimija, joka on hyväksytty ennen tämän lain voimaantuloa luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään, siirretään tämän lain 3 luvussa tarkoitettuun valvontajärjestelmään.

Ennen tämän lain voimaantuloa toimijalle myönnetyt luvat ovat voimassa niissä annettun määräajan. Luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään liittymistä koskeva hakemus, joka on jätetty viranomaiselle ennen tämän lain voimaantuloa tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti, ja muut vireillä olevat asiat on siirrettävä käsiteltäviksi tämän lain mukaisesti.

2.

Laki**elintarvikelain 3 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elintarvikelain (23/2006) 3 §:n 1 momentin 20 kohta ja 5 §, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 1 momentin 20 kohta laissa 365/2013, ja
lisätään 3 §:n 1 momenttiin, sellaisena kun se on laeissa 352/2011 ja 365/2013, uusi 21 kohta seuraavasti:

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa:

20) yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, asetusten (EY) N:o 847/96, (EY) N:o 2371/2002, (EY) N:o 811/2004, (EY) N:o 768/2005, (EY) N:o 2115/2005, (EY) N:o 2166/2005, (EY) N:o 388/2006, (EY) N:o 509/2007, (EY) N:o 676/2007, (EY) N:o 1098/2007, (EY) N:o 1300/2008 ja (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta sekä asetusten (ETY) N:o 2847/93, (EY) N:o 1627/94 ja (EY) N:o 1966/2006 kumoamisesta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1224/2009, jäljempänä *kalastuspolitiikan valvonta-asetus*;

21) luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä sekä asetuksen 2092/91 kumoamisesta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 834/2007.

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Elintarvikkeita käsittelevien henkilöiden terveydentilaa koskevista vaatimuksista säädetään myös tartuntatautilaissa (583/1986). Talousveden laadusta ja veden välityksellä leviävän taudin ehkäisystä säädetään terveys- ja elintarviketurvallisuuslain (763/1994). Elintarviketurvallisuuden vaikuttavasta eläintautien ja eläimistä ihmisiin leviävien tautien vastustamisesta säädetään myös eläintautilaissa (441/2013). Euroopan yhteisön ulkopuolisista maista tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuontivaatimuksista ja -valvonnasta säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996). Elintarvikkeiden säteilyturvallisuuden arvi-

ointiperusteista säädetään säteilylaissa (592/1991). Luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä säädetään luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetussa laissa (/2014).

_____ Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 2014

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskinen*

Liite
Rinnakkaistekstit

2

Laki

elintarvikelain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elintarvikelain (23/2006) 3 §:n 1 momentin 20 kohta ja 5 §, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 1 momentin 20 kohta laissa 365/2013, ja
lisätään 3 §:n 1 momenttiin, sellaisena kun se on laeissa 352/2011 ja 365/2013, uusi 21 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa:

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa:

20) yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, asetusten (EY) N:o 847/96, (EY) N:o 2371/2002, (EY) N:o 811/2004, (EY) N:o 768/2005, (EY) N:o 2115/2005, (EY) N:o 2166/2005, (EY) N:o 388/2006, (EY) N:o 509/2007, (EY) N:o 676/2007, (EY) N:o 1098/2007, (EY) N:o 1300/2008 ja (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta sekä asetusten (ETY) N:o 2847/93, (EY) N:o 1627/94 ja (EY) N:o 1966/2006 kumoamisesta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1224/2009, jäljempänä *kalastuspolitiikan valvonta-asetus*.

20) yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, asetusten (EY) N:o 847/96, (EY) N:o 2371/2002, (EY) N:o 811/2004, (EY) N:o 768/2005, (EY) N:o 2115/2005, (EY) N:o 2166/2005, (EY) N:o 388/2006, (EY) N:o 509/2007, (EY) N:o 676/2007, (EY) N:o 1098/2007, (EY) N:o 1300/2008 ja (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta sekä asetusten (ETY) N:o 2847/93, (EY) N:o 1627/94 ja (EY) N:o 1966/2006 kumoamisesta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1224/2009, jäljempänä *kalastuspolitiikan valvonta-asetus*,
21) *luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä sekä asetuksen 2092/91 kumoamisesta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 834/2007.*

Voimassa oleva laki

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Elintarvikkeita käsittelevien henkilöiden terveydentilaa koskevista vaatimuksista säädetään myös tartuntatautilaissa (583/1986). Talousveden laadusta ja veden välityksellä leviävän taudin ehkäisystä säädetään terveysuojelulaissa (763/1994). Elintarviketurvallisuuteen vaikuttavasta eläintautien ja eläimistä ihmisiin leviävien tautien vastustamisesta säädetään myös eläintautilaissa (55/1980). Euroopan yhteisön ulkopuolisista maista tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuontivaatimuksista ja -valvonnasta säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996). Elintarvikkeiden säteilyturvallisuuden arviointiperusteista säädetään säteilylaissa (592/1991).

Ehdotus

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Elintarvikkeita käsittelevien henkilöiden terveydentilaa koskevista vaatimuksista säädetään myös tartuntatautilaissa (583/1986). Talousveden laadusta ja veden välityksellä leviävän taudin ehkäisystä säädetään terveysuojelulaissa (763/1994). Elintarviketurvallisuuteen vaikuttavasta eläintautien ja eläimistä ihmisiin leviävien tautien vastustamisesta säädetään myös eläintautilaissa (441/2013). Euroopan yhteisön ulkopuolisista maista tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuontivaatimuksista ja -valvonnasta säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996). Elintarvikkeiden säteilyturvallisuuden arviointiperusteista säädetään säteilylaissa (592/1991). *Luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä säädetään luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetussa laissa (/2014).*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.